

„Nu există o mițva (poruncă) mai mare (importantă) decât răscumpărarea prizonierilor (ostaticilor)” [anul 5784] רמבם: אין לך מצוה גדולה כפדיין שבויים



În aceste zile grele, pare că nimeni nu a reușit să exprime dorința noastră de a-i vedea pe cei răpiți acasă mai bine decât marele înțelept Rambam (Maimonides, Spania sec.12) prin această frază scrisă în cartea lui monumentală „Mișne Tora”, un comentariu lărgit la cartea a cincea a Toraei, Deuteronom. El scrie acolo:

„Răscumpărarea prizonierilor vine înaintea ajutorului și întreținerii săracilor, fiindcă prizonierul este atât săracul cât și înfometatul și însetatul laolaltă. El se află într-un risc incalificabil, iar cel care trece cu vederea (ignoră?) răscumpărarea lor nu împlinește porunca „Să nu îți împietrești inima și nici să nu-ți închizi mâna” (Deuteronom 15:7) și „Să nu fii pasiv când sângele apropiatului tău este vărsat” (Levitic 19:16). Nu ai o mițva mai mare decât răscumpărarea prizonierilor” (Rambam, Mișne Tora, Zeraim, legile dării la săraci 8:10).

Noi vom sta alături de ei și ne vom ruga de Domnul Dumnezeu ca să se îndeplinească cuvintele profetului:

„Un glas se aude în Rama, bocet și plâns amar; Rahela își plânge fiii. Refuză să fie consolată pentru fiii ei, că nu mai sunt ... Iar Domnul a spus, există o speranță până la urmă și fiii se vor întoarce la locul lor” (Ieremia 31: 15, 17). "ישבו בנים לגבולם"

Anchetarea și procesul lui Adolf Eichmann



În 23 mai 1960, primul ministru al Israelului, David Ben Gurion, a apărut în fața Knessetului din Ierusalim cu un

scurt anunț: *Nu demult serviciile de siguranță israeliene (Şin Bet) l-au descoperit pe unul din cei mai mari criminali naziști, Adolf Eichmann, răspunzător, împreună cu alți conducători naziști, de ceea ce ei au numit „soluția finală a problemei evreilor”, adică anihilarea a șase milioane de evrei din Europa. Adolf Eichmann se află deja în arest în Israel și în curând va începe procesul lui, pe baza legii de aducere în instanță a naziștilor și a ajutoarelor lor.*

În seara zilei de 11 mai 1960, la Buenos Aires, Adolf Eichmann, (așa-numitul Ricardo Klement), a fost răpit din casa lui de pe strada Garibaldi de câțiva bărbați neidentificați. Adolf Eichmann trăise acolo în liniște și pace sub identitate falsă timp de 15 ani. Despre [prinderea lui Eichmann am mai scris. https://baabel.ro/2019/04/a-murit-omul-care-l-a-prins-pe-eichmann/ În acest articol aş vreau să discut impactul procesului asupra](https://baabel.ro/2019/04/a-murit-omul-care-l-a-prins-pe-eichmann/) cunoașterii ororilor nazismului de către tânăra generație din Israel și chiar din restul lumii.

Capturarea și aducerea în țară a lui Adolf Eichmann au stârnit o furtună de sentimente în Israel. Printre supraviețuitori au apărut reacții contradictorii. Pe de o parte încercau un sentiment de ușurare, pe de altă parte mulți s-au plâns că li s-au trezit din nou sentimentele de groază și de durere pe care le-au reprimat de atâția ani.

Ben Gurion și alți politicieni au văzut în acest proces o ocazie istorică pentru a dezvălui populației Israelului și a lumii întregi ororile Holocaustului, o parte esențială a celui de al Doilea Război Mondial. Ben Gurion a înțeles uriașa importanță educativă a acestui proces carea avea lor într-un tribunal israelian. Câteva zile după anunțul din Knesset, el a scris în ziarul *Davar* (Cuvântul):

Pentru mine prinderea lui Adolf Eichmann și judecarea lui în Israel este nu numai o dovadă a competenței colosale și a capacităților miraculoase a serviciilor secrete israeliene, ci un prilej ca într-un tribunal israelian să se dezvăluie toate ororile Holocaustului, pentru ca tineretul din țara noastră, care a crescut și a fost educat mai târziu, și la urechile căruia au ajuns doar ecouri slabe, să afle ... și să afle și opinia publică mondială...

* * *

Anchetarea lui Eichmann a fost sarcina poliției. În acest scop poliția a înființat o unitate specială, numită „Biroul 06”. În fruntea sa au fost numiți ofițeri superiori ai poliției, specialiști în anchete, printre care și câțiva supraviețuitori. Eichmann fiind întemnițat la Haifa, unitatea s-a stabilit în apropiere, la Neșer.

Inspectorul Avner Las a fost numit anchetatorul personal al lui Eichmann. Sarcina principală a unității era însă obținerea probelor și identificarea martorilor, din miile de martori posibili. Au fost adunate 400.000 de documente, fotografiile și alte mărturii din Israel și de peste hotare. Au fost aduse documentele relevante din cele 42 de volume principale ale procesului de la Nürnberg, de la ministerul de externe al Israelului și de la Yad Vașem. Interesant că din cele 17 state la care biroul a apelat pentru a-i furniza documente, au răspuns doar nouă. Printre cele care au ignorat cererea au fost mai ales statele din Europa de Est. De ce oare?!

Acuzarea era condusă de procurorul general, Ghideon Hausner, care fusese numit în acest post cu doar două săptămâni înainte de capturarea lui Eichmann. Întreaga echipă s-a închis timp de câteva luni în hotelul Hașaron, ca să pregătească procesul. Spre deosebire de „Biroul 06”, Hausner prefera mărturiile oamenilor. Printr-un proces dur de triaj au

fost aleși 100 de martori care au prezentat episoade cutremurătoare de pe parcursul acestui coșmar. Alegerea lor s-a făcut după criterii precise, printre care capacitatea de a vorbi în fața publicului, diversitate de locuri și perioade etc. Majoritatea martorilor nici nu l-au întâlnit vreodată pe Eichmann.

* * *

În dimineața zilei de 10 aprilie 1961, în sala Bet Haam (Casa poporului) din Ierusalim s-a deschis procesul în fața tribunalului regional. În fruntea completului de judecată era Moșe Landau, judecător al Tribunalului Suprem. Ceilalți doi membri ai completului erau Binyamin Halevi, președintele Tribunalului Regional și judecătorul Ițhak Rave. În fruntea apărării se afla avocatul german Robert Servatius care apărase câțiva criminali naziști, în Procesul de la Nürnberg.

Ghideon Hausner a început rechizitoriul printr-un discurs care a intrat în istorie. El a spus în introducere:

Stimați judecători, aici, în locul în care stau în fața domniilor voastre, în calitate de acuzator al lui Adolf Eichmann, nu sunt singur. Alături de mine se află șase milioane de acuzatori. Ei nu pot să stea pe picioarele lor, nu pot să arate cu degetul spre celula de sticlă și să răcnească la cel care stă în ea: ACUZ! Pentru că cenușa lor se adună pe dealurile din Auschwitz și pe câmpiile din Treblinka și se scurge în pădurile Poloniei, iar mormintele lor sunt împrăștiate de-a lungul și de-a latul Europei. Sângele lor strigă, dar vocea lor nu este auzită. Voi fi eu gura lor și în numele lor, voi spune cumplitele acuzații.

La început, Robert Servatius a susținut că un tribunal israelian nu are competența de a-l judeca pe Eichmann și nu va putea face dreptate. Argumentul a fost respins. Printre cele 15 capete de acuzare se numărau: crime împotriva poporului evreu, crime împotriva umanității, crime de război și apartenența la un grup infracțional organizat. La toate acestea Adolf Eichmann a pledat „nevinovat”. Procurorii au prezentat 1.200 de documente, majoritatea semnate de Eichmann, și peste o sută de martori. În general, Eichmann nu a susținut că probele ar fi false, ci doar că el a executat ordinele primite. Era o strategie jalnică de auto-victimizare. Apărarea a propus să aducă martori din Germania, dintre fostele autorități naziste, cu condiția să li se asigure imunitatea în Israel.

Asigurarea nu a fost dată, iar ei nu au venit.

Procesul s-a terminat în august 1961, iar verdictul s-a dat în luna decembrie al aceluiași an. Eichmann a fost găsit vinovat de crime împotriva poporului evreu, crime împotriva umanității și crime de război. Sentința a fost condamnare la moarte prin spânzurare. El făcând apel la Tribunalul Suprem, dar apelul a fost respins. Președintele statului i-a respins cererea de grațiere. Sentința a fost executată în noaptea dintre 31 mai și 1 iunie 1962, la penitenciarul din Ramla. Trupul lui a fost ars, iar cenușa a fost împrăștiată în mare, în afara apelor teritoriale ale Israelului.

* * *

Impactul național și internațional al procesului a fost uriaș. Pentru prima oară după încheierea războiului, Holocaustul și semnificația lui au ajuns în conștiința generației tinere. Acesta a fost primul proces de după război, având ca subiect central holocaustul evreilor din Europa. Atât la Procesul de la Nürnberg, cât și în celelalte procese de până atunci ale criminalilor naziști, chestiunea Holocaustului a fost secundară.

Capturarea lui Eichman și procesul au stârnit un interes uriaș în lume. Au fost acreditați zeci de ziariști străini care au umplut sala. Ședințele au fost transmise prin televiziune în toată lumea. În Israel, unde încă nu era televiziune, procesul a fost transmis în direct la radio, la singurul post care exista pe atunci. Oriunde mergeai auzai procesul. În școli, mai ales în licee, multe lecții erau înlocuite cu ascultarea procesului. Eu eram în armată – și acolo, în momente de relaxare, ascultam transmisiunea. Peste tot, în autobuze, în stații etc. auzai doar procesul. De atunci atitudinea față de comemorarea și studiul holocaustului s-a schimbat. Nu mai era ceva ce aparține exclusiv supraviețuitorilor care preferă să nu-și amintească. Mărturiile incendiare din timpul procesului, martorii care leșinau, plângeau, se sufocau, au rămas adânc întipărite în memoria generației tinere.

După 1989 s-a adăugat încă un aspect extrem de important. Liceele au început să organizeze vizite la Auschwitz, mai ales pentru elevii din clasa a zecea. În ciuda dificultăților de organizare, cu un număr atât de mare de adolescenți, impactul vizitei în acel loc blestemat a fost enorm. Să vezi cu ochii tăi părul, hainele, ochelarii etc, dușurile de gaz și mai ales cuptoarele, este cea mai puternică lecție posibilă dată oricărui om.

Iar în ce privește restul lumii, mai ales germanii și arabii au învățat că s-a terminat cu batjocura poporului evreu, s-a terminat cu tăcerea. Crimele împotriva acestui popor vor avea consecințe grave. Procesul a dovedit că asemenea crime nu se iartă, că evreii au un stat care îi va urmări pe criminali oriunde ar fi și îi va aduce în fața justiției, după lege și dreptate.

Abia au trecut zece ani de la proces și acest fapt s-a confirmat. La Olimpiada de la München din 1972, nu departe de pivnița unde a fost întemeiat partidul național-socialist, au fost uciși 11 dintre cei mai buni sportivi israelieni.

Crimele s-au putut petrece din cauza incompetenței forțelor de securitate germane. Ei nu dat ascultare israelienilor, în frunte cu șeful Mosadului care a venit special la München. Tot ce îi interesa era să continue jocurile. Teroriștii arabi au fost lăsați să plece din Germania sau poate chiar ajutați. A doua zi jocurile au fost reluate, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Încă nu trecuse atât de multă vreme de la olimpiada nazistă de la Berlin din 1936. Două olimpiade pe sol german – prima a fost o unealtă sofisticată a propagandei naziste, iar a doua o uriașă baltă de sânge evreiesc care a curs din nou pe pământ german. Dar ucigașii arabi care au înfăptuit această crimă, și pe care Germania nici măcar nu i-a căutat, au început să moară în accidente ciudate în țările unde se ascundeau, mai ales în Europa... În mai puțin de un deceniu nu a rămas dintre ei niciunul. Zilele groaznice, în care viața evreilor era la cheremul a tot felul de descresierați nu se vor mai întoarce niciodată. Evreii au un stat care nu-i iartă pe ucigașii cetățenilor săi și îi caută până la capătul lumii.

Articolul a apărut în revista Baabel din aprilie 2021

Cartea VaYikra (Levitic) - David Sperber, un rabin român învață pe toată lumea despre jertfe 5784



Cartea VaYikra, cea de a treia carte din Tora este numită și *Torat Cohanim*, adică „Legea Preoților”, iar de aici traducerea latină „Levitic” realizată în urma traducerii grecești Septuaginta. Cartea cuprinde detaliile tuturor ofrandelor ca și regulile jertfirii lor. Cartea cuprinde extrem de multe feluri de jertfe: arderea-de-tot *ola* עולה (Lev. 1), jertfa de mâncare *minha* מנחה (Lev. 2), jertfa de mulțumire *selamim* שלמים (Lev. 3), jertfa de ispășire *hatat* חטאת (Lev. 4), jertfa pentru vină sau repararea unei pagube *aşam* אשם (Lev. 5), ca și o listă întreagă de animale jertfite: taur tânăr, miel, capră, berbec, pui de porumbel. Această abundență de date provoacă studentului o impresie de confuzie.

Explicații găsim în câteva cărți scrise de-a lungul secolelor de înțelepți evrei. Una din cele mai renumite și mai învățate cărți a apărut în anul 1940 în orașul Brașov din România. Cartea este scrisă în

aramaică și se intitulează „Afraksata deaniya” אפרקסות דעניא. Autorul este marele înțelept, Rabinul David Sperber, prim rabin al orașului și Av Bet Din. Cartea aparține genului numit ŞUT, adică *şee/ot uteşuvot*, ”întrebări și răspunsuri”. Acest gen de literatură teologică religioasă evreiască este cea mai răspândită între evreii aşkenazi în ultimele 4-5 secole.

Rabinul Sperber ne explică chiar pe coperta cărții titlul. El ne povestește că în cartea aceasta el răspunde la multe întrebări pe care le-a primit de-a lungul anilor. El speră ca cititorii să găsească între ele ceva care să le fie de folos, după cum învățăm din zicala din cartea de cabala „Zohar”, Şalah:157: „Câteodată, în ranița unui sărac se găsește un mărgăritar”. De aceea a numit cartea „Ranița unui sărac”, având astfel și o aromă de modestie.

La început, rabinul Sperber ne învață despre o împărțire primă făcută de înțelepții numiți tanaim תנאים (sec. 1 e.n.) în midraşul Safra ספרא, numit și „Torat Cohanim”, adică un midraş despre cartea Levitic. Acei înțelepți au împărțit jertfele din cartea VaYikra în două categorii: prima au numit-o Dibbura deNadava דבורא דנדבא, adică „Vorbe de dar”, iar a doua Dibbura deHova דבורא דחובה, adică „Vorbe de obligație”. De ce au numit tanaimii jertfele „vorbe”? Din cauza celor scrise în primele versete din VaYikra: „Și I-a chemat [Domnul] pe Moise și Domnul i-a vorbit ... Când cineva dintre voi va aduce o ofrandă ...” (Levitic 1:1-2). Vorbele Domnului au fost de data aceasta despre aducerea ofrandelor.

În prima categorie de daruri sunt incluse jertfele pe care le aduce oricine din voința lui proprie - arderea-de-tot, jertfa de mâncare și jertfa de mulțumire. În a doua categorie de obligații sunt incluse jertfele pe care oricine le aduce pentru iertare și căire.

În carte, jertfele sunt aranjate după mărime, de la jertfa cea mai mare - taur tânăr, până la jertfa mai mică - jertfa de mâncare. Jertfele de taur erau aduse de poporul Israel cu ocazia de Roş Hodeş și sărbători sau în formă de jertfă de ispășire din partea marelui preot sau a Sanhedrinului (Sinodul). Orice persoană poate să jertfească un taur pentru jertfa de ardere-de-tot și de mulțumire. Regele Solomon a adus multe ofrande: „Solomon a oferit jertfele de mulțumire pe care trebuia să i le ofere Domnului - douăzeci și două de mii de vite și o sută douăzeci de mii de oi” (1Regi 8:63). Așa s-a împlinit și rugăciunea regelui David: „În bunăvoința ta, fă bine Sionului construiește zidurile Ierusalimului, atunci îți vor face plăcere jertfele dreptății, jertfa arsă-de-tot și ofranda de mulțumire, atunci pe altarul tău vor fi oferii tauri” (Psalmi 51:18-19).

Abundența de jertfe poate să încurce pe cel care jertfește și este important să fie aduse jertfe fără cusur, iar repararea unor acțiuni nepotrivite nu este necesară. Contra acestor gânduri regretabile despre aducerea jertfelor ies profeții în frunte cu Isaia și de asemenea poetul Psalmilor: „Nu pentru jertfele tale te mustru, nici pentru ofrandele tale arse-de-tot care sunt întotdeauna în fața mea, nu voi lua niciun taur din casa ta, nici țapi din țarcurile tale, căci ale mele sunt toate animalele pădurii, fiarele de pe o mie de munți” (Psalmi 50:8-10). Dumnezeu nu are nevoie de jertfe, toată lumea îi aparține.

Hazal - înțelepții din Talmud au lăudat darurile simple ale săracilor. Despre versetul „Iar când un suflet (cineva) va aduce un prinos Domnului ...” (Levitic 2:1) au explicat, după cum ne învață de exemplu Rași: „Nu s-a spus suflet la toate ofrandele de „dar”, ci doar la jertfa de mâncare. Cine obișnuiește să dăruiască jertfe de mâncare? - un sărac. Domnul a spus: Eu îl consider de parcă și-ar fi sacrificat sufletul”.

* * *

Rabinul David Sperber (1877-1962), cunoscut în lumea evreiască ca „Gaonul (marele învățat) din Brașov” s-a născut și și-a petrecut tinerețea în regiunea Galiția care aparținea Ucrainei. Acolo a slujit ca discipol al unora din marii înțelepți al epocii. În anul 1922 a fost numit Av Bet-Hadin (președintele tribunalului evreiesc religios) al Brașovului. Aici și-a finalizat capodopera despre care am scris în acest articol. În perioada cruntă a holocaustului a acționat într-un mod continuu pentru salvarea evreilor din România și din toată Europa. El a mai fost și reprezentantul și de asemenea delegatul rabinilor din Comitetul de Salvare din Europa reprezentat la SUA, care au activat pentru salvarea ultimelor „rămășițe” de evrei supraviețuitori ai holocaustului. La Brașov a gestionat cu mare talent o comunitate uriașă de refugiați evrei din toată Europa, care la apogeul trecuse peste 6000, un număr uriaș pentru o comunitate dintr-un orașel mititel din perioada aceea cum era Brașovul. Aici a compus și operele lui

teologice de o valoare semnificativă.

În anul 1950 a făcut aliya în Israel, unde a fost rabinul unor zone din Ierusalim și a fost membru al Consiliului Marilor Înțelepți al așkenazilor și a fost printre fondatorii curentului de educație independentă a evreilor ultra-religioși care înfloresc în zilele noastre.

Mulți dintre urmașii lui - nepoți și strănepoți sunt profesori eminenți și rabini de calibru mare. Unul dintre strănepoți, rabinul Asher Ghedalia Polak a reeditat cartea „Afraksata deaniya” în anul 2002 la Brooklin. Coperta cărții apare în fruntea articolului.

Rabinul David Sperber este unul din cei mai căutați doi rabini români pentru învățătură din toată lumea evreiască. După părerea mea, înaintea lui se plasează doar marele rabin, care a fost prim-rabin al României aproximativ în anii 1860-1870 cunoscut sub numele de Malbim. El este cel mai important comentator evreu modern al Vechiului Testament. Alături de el se află rabinul David Sperber, comentatorul Vechiului Testament prin intermediul literaturii rabinice: Mișna, Talmud și midraș.

[Două vârfuri ale evreilor români cu care ne putem mândri și firește, să depunem eforturi ca să-i învățăm.](#)

Femei deosebite în scripturile evreiești - Heleni haMalka הלני המלכה (Regina Elena), o convertită și înțeleaptă [anul 5784]



Elena din Adiabene, un regat care corespunde aproximativ cu granițele actuale ale teritoriilor curde se numește în ebraică Heleni haMalka (regina). Ea s-a născut spre sfârșitul sec. întâi î.e.n. și era soția regelui Monobaze I, care era fratele ei. În jurul anului 30 e.n. ea s-a convertit la iudaism împreună cu fiul ei, Monobaze II. Ea a avut șapte fii. După Talmud și alte surse evreiești, ea a auzit pentru prima oară despre Israel și despre Tora de la un negustor de bijuterii care a ajuns în Adiabene. Acesta și încă doi care au ajuns și ei acolo, au convins-o să se convertească și ea s-a hotărât s-o facă. Ea s-a convertit în jurul anului 30 e.n.

[Heleni nazireată](#)

Ea s-a jurat că dacă fiul ei cel mare, Izates se va întoarce nevătămat din război, ea va deveni nazireată șapte ani, aceasta în ciuda faptului că evreii din diaspora sunt considerați impuri și nu pot practica nazireatul. Iată ce scrie în Talmud, tractatul Nazir 19:b: „Un eveniment despre regina Heleni, care a spus când a plecat fiul ei la război, că dacă se va întoarce cu bine, voi fi nazireată șapte ani. După ce el s-a întors cu bine ea a fost șapte ani nazireată. După ce a venit să stea în Israel și s-a dus să aducă o jertfă, Casa lui Hilel a obligat-o să mai fie nazireată șapte ani”. Cu alte cuvinte, anii în care a fost în străinătate nu sunt luate în calcul. După cei șapte ani ei i-au spus că în acești șapte ani ea era impură și de aceea ea mai trebuie să repete o dată șapte ani - în total paisprezece în afara

celor șapte în țara ei.

Importanța filantropiei

Heleni ajută săracii și ajută pe evrei în revolta contra romanilor dinaintea distrugerii Templului și a Ierusalimului. În Talmud, tractatul Baba Batra 11:a ni se povestește că Munbaz (după Rași este numele lui Monabaze, fiul Helenei) a epuizat averea familiei ca să-i ajute pe săraci. În acest fragment din Talmud el ține un fel de discurs în fața familiei în care el dovedește importanța carității. El face o paralelă cu strămoșii lui și spune că mai mult decât cum au adunat și păstrat comorile familiei, le-a făcut el prin filantropie, ajutând pe săracii Ierusalimului. El încheie spunând că ei au adunat averea pentru lumea aceasta, pe când el a făcut-o pentru lumea care vine. De aceea înțelepții din Talmud o consideră o *țadeket* תדקת, o femeie perfectă.

La toate acestea se mai adaugă și donațiile uriașe făcute de ea la Templu. În Talmud, tractatul Ioma 37:a-b apare lista donațiilor ei la Templu: „Deasupra porții era un candelabru de aur donat de Heleni. Mai era în Templu o tabelă de aur donată de ea pe care se afla cartea de Tora deschisă la pasajul despre o femeie adulteră (numită în ebraică Sota, Numeri 5:11-31). Când soarele răsărea, candelabru reflecta razele soarelui și așa toată lumea știa că a venit momentul spunerii rugăciunii de dimineață de Șma Israel”.

Evenimente legate de Heleni în discuțiile de halacha

Prima clarificare despre cum Heleni este amestecată în dispute despre porunci (halacha) între înțelepți noi găsim în Talmud, tractatul Suca 2:b. Aici ni se spune că ea îndeplinea toate mișvoturile cu precizie, exact așa cum le-au poruncit înțelepții. Scrie acolo: „Rabi lehuda a spus despre ea că toate faptele ei le-a făcut după ordinele înțelepților”.

Prima și probabil cea mai cunoscută este disputa despre înălțimea unei *suca* סוכה, colibe tradiționale. Regula este că o *suca* nu poate fi mai înaltă de 20 de *ama* „brațe”, cam 10 metri. Aici începe o dezbatere de halacha între înțelepți în care ea este dată ca model, iar după spusele lui Rabi lehuda „ea a făcut toate faptele ei după regulile înțelepților” (Talmud, tractatul Suca 2:b). În disputa despre înălțimea unei *suca*, care apare atât în Tosefta cât și în cele două Talmuduri în care Rabi lehuda susține că o *suca* poate fi mai înaltă de 20 de *ama* „brațe”. El povestește că Heleni avea o *suca* mai înaltă de 20 de *ama* și cu toate acestea intrau în această *suca* și ieșeau din ea bătrâni (înțelepți) și nimeni nu a comentat ceva. Protagonistii i-au spus: „Din cauză că era femeie și femeia nu are obligația de a face o *suca*” (femeile sunt obligate doar la trei mișvot „*ase*” עשה: jertfa de Pesah, aprinderea lumânărilor de Șabat și *hafrașat hala*, binecuvântarea aluatului). Rabi lehuda le-a răspuns: Șapte fii a avut, toți învățați și toți stăteau la ea în *suca*” (Talmud, tractatul Suca 1:a).

Și povestea nazireatului ei este o chestie de halacha pentru toți care vor să facă acest gest ca să-l pună în practică. Povestea apare în Mișna, tractatul Nazir 3:6 și în midrașul de halacha Sifri Zuta 6: „Iată o poveste despre Heleni Hamalka. Fiul ei s-a dus la război, iar ea a declarat: dacă fiul meu se va întoarce nevătămat din război, eu voi nazirea șapte ani. Fiul ei s-a întors de la război, iar ea a fost nazireată șapte ani. După șapte ani ea a plecat în Ereț-Israel și Casa lui Hilel i-a spus că trebuie să mai facă șapte ani de nazireat, iar după acești șapte ani ea a fost găsită impură. Așa că în total a făcut nazireat 21 de ani”.

Mormântul Helenei

Heleni Hamalka are mormântul la Ierusalim în zona cunoscută ca „Mormintele regilor” aflat la nord de orașul vechi. El a fost identificat în 1863 de francezul Felicien de Saulcy care a descoperit un sarcofag extrem de monumental pe care scria „Regina Țorului (Tyrei)” și se află la Muzeul Israelului.

Regina străină convertită și care a fost socotită de înțelepți ca evreică și care a devenit israeliană devotată definitiv atât credinței evreiești – Templul și halachaua – cât și destinului poporului evreu prin revolta contra romanilor. Ea nu a apucat să vadă dezastrul pe care l-au făcut romanii prin distrugerea Templului și a Ierusalimului. Ea a murit înainte de dezastrul în care a fost distrus și mormântul ei. Sarcofagul amintit a supraviețuit într-un mod miraculos.

[Ea se alătură femeilor deosebite din aceea perioadă, foarte apreciate de mulți înțelepți, în ciuda stereotipului că](#)

femeile pe vremea aceea nu aveau nicio valoare.

Femei deosebite în scripturile evreiești - Prostituată care s-a căit datorită unui **ṭiṭit** צִיִּית (veșmânt ritual) [anul 5784]



În nucleul poveștii este un **ṭiṭit** צִיִּית (la plural - **ṭiṭiyot** צִיִּיּוֹת), care sunt patru ciucuri care trebuie adăugate la fiecare veșmânt al bărbaților. De obicei ele se adaugă la un fel de maieu și se poartă toată ziua - de la sculare la culcare. Porunca apare în cartea Numeri 15:37-41: „Domnul i-a spus lui Moise astfel, vorbește copiilor lui Israel și spune-le să își facă ciucuri în colțurile hainelor lor, pentru generațiile lor și să pună în ciucurii colțului un fir turcoaz. Și să îl vedeți și să vă aduceți aminte de toate poruncile Domnului și să le înfăptuiți; și să nu umblați după inimile voastre și după ochii voștri, după care vă desfrânați. Ca să vă amintiți și să înfăptuiți toate poruncile Mele și să fiți sfinți pentru Dumnezeul vostru. Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru, care v-am scos din țara Egiptului ca să vă fiu Dumnezeu, Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru”.

Traducerea poveștii

Povestea apare în Talmud, tractatul Menachot 44:a și aproape identic în midrașul de halacha Sifri BeMidbar. Cap. 119. Noi vom traduce versiunea din Talmud:

„O poveste despre cineva care respecta porunca de **ṭiṭit**. El a auzit că este o prostituată într-una din orașele de lângă mare care ia (pentru serviciile ei) patru sute de galbeni. El a stabilit o vizită la ea. Când a sosit timpul a venit și s-a așezat la poartă (ca să aștepte).

Slujitoarea ei a intrat la ea și i-a spus că persoana care a plătit 400 de galbeni a venit și stă la poartă. Ea i-a spus: să intre. El a intrat. Ea i-a oferit șapte paturi, șase de argint și unul de aur. Între fiecare dintre ele erau scări de argint, iar cea superioară era de aur. Ea s-a urcat pe patul cel mai de sus în pielea goală. La fel și el s-a suit gol (în afara *țitiyoturilor* care au rămas pe el). Dintr-o dată cele patru *țitiyot* l-au lovit pe față. El a căzut (de sus) și a stat pe podea. La fel și ea, a căzut și a stat pe jos. Ea i-a spus: eu jur pe Gappa Romei (un idol roman) că nu-ți voi da liniște până când nu-mi vei spune ce cusur ai găsit la mine. El i-a spus: eu îți jur că n-am mai văzut o femeie frumoasă ca tine. Însă noi am primit o poruncă de la Dumnezeu care se numește *țitit* și scrie în ea „ Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru” (Numeri 15:41) de două ori, adică Eu voi pedepsi (pe păcătoși) și Eu îi voi răscumpăra (pe cei care se pocăiesc) de parcă ar fi patru martori care declară contra mea (de două ori câte doi martori la fiecare judecată).

Ea (prostituata) i-a spus: nu îți voi da liniște (jur pe muncă, pe Templu) până când nu-mi vei spune care este numele tău, care este orașul tău, care este numele dascălului tău și care este numele școlii în care tu înveți. El i-a scris și i-a dat-o în mână.

Ea a stat și a împărțit toate proprietățile: o treime la stat, o treime la săraci și o treime și-a lăsat, în afară de acele așternuturi (paturi). A venit la școala lui Rabi Hiyya și i-a spus: dascăle, instruește-ți studenții despre mine ca să mă convertească. El i-a spus: fata mea, poate ai pus ochii pe unul dintre elevi? Ea a scos biletul din mână și i l-a dat. El i-a spus: du-te și intră în posesia ceea ce ai achiziționat. Acele așternuturi (paturi) pe care le-a întins în prohibire, acum ea le va întinde în permisiune. Aceasta este răsplata pe lumea această, iar în lumea care vine nu știi câtă recompensă (i se va da)”.

Explicația textului

Povestea începe cu o recunoaștere absolută a forței aproape irezistibile a instinctului sexual. Bărbatul este un școlar Talmudic, un om extrem de credincios. El respectă cu rigoare mișturile (poruncile) Torei. Însă el își concentrează pioșenia mai ales pe una dintre porunci. Pe de altă parte, viciile lui sexuale nu sunt o tentație de moment. Prostituata este extrem de scumpă. Iar el este nevoit să sacrifice o mică avere ca să poată să ajungă la ea. El a trebuit să aștepte ziua în care va fi programat la ea și să facă o călătorie foarte lungă deoarece ea stă într-un „oraș de lângă mare”. Când el a ajuns în sfârșit la ea, a fost nevoit să îndure o jignire și o umilință când a fost tratat să stea lângă ușă până când va fi admis. Nimic din toate acestea nu-l vor împiedica. El pare a fi mai degrabă un posedat. Nu din întâmplare povestea se concentrează pe respectarea uneia dintre porunci, care spune între altele: „Și să vă fie drept ciucuri și să îl vedeți și să vă aduceți aminte de toate poruncile Domnului și să le înfăptuiți; și să nu umblați după inimile voastre și după ochii voștri, după care vă desfrânați” (Numeri 15:39).

Aceasta este printre altele o poveste a dorinței unei femei pentru personalizare și nu doar pentru a fi un obiect de sex.

Acum, când ei stau pe podea unul în fața celuilalt, el recunoaște că ea este cea mai frumoasă femeie pe care el a văzut-o vreodată. El o stabilește în toată demnitatea ei feminină și este în stare să aprecieze frumusețea ei fără a trage cu coada ochiului. Când a intrat la ea, el a rămas amuțit. El era „persoana care a plătit 400 de galbeni”. În continuare ea îi pune o serie de întrebări de identificare, inclusiv cine este profesorul lui. De aici încolo ea trece din lumea impersonalității spre o sferă nouă de personalizare. În momentul în care ea l-a întâlnit pe el ca pe o persoană, ea însăși a devenit o persoană. Iar el a câștigat o inimă nouă și vede cu ochi noi. Acum, miștura de *țitit* este îndeplinită nu numai din punct de vedere ritual, ci ei câștigă și demnitate personală.

Deslușirea poveștii

Unii susțin că această poveste este doar un midraș, aproape o pildă la versetul „să nu umblați după inimile voastre și după ochii voștri” (Numeri 15:39), care apare în fragmentul *țitit*. Povestea poate fi împărțită în două părți egale: în prima parte ea se concentrează pe bărbat, iar a doua pe femeie. În ambele părți este mișcare: în prima bărbatul vine până la femeie, pe când în a doua ea se deplasează la el, mai exact la școala lui și la dascălul lui. În ambele părți la început se fac unele acțiuni financiare: în prima bărbatul adună acea sumă considerabilă ca să-i trimită prostitutei; în a doua, prostituata își împarte averea. După călătorie, amândoi așteaptă să intre. Bărbatul la

prostituată ca să-l primească, iar ea la Rabi Hiyya, șeful școlii, ca s-o primească.

Punctul de întoarcere se petrece în momentul în care ambii cad de pe pat pe jos. Această frază creează o simetrie perfectă între bărbat și femeie și indică momentul egalării lor. Aceasta ne semnaleză trecerea între cele două părți ale poveștii în care în fiecare există o ierarhie între ei.

În prima parte femeia este superioară bărbatului în mod clar. Acest lucru se dovedește printr-o serie de fapte: eforturile pe care el le depune ca să ajungă la ea - plata în avans, așteptarea să fie programat, iar apoi să fie chemat înăuntru. Așa și în designul din interior în care ea este așezată în patul superior, adică el trebuie să se urce la ea. După ce bărbatul face o călătorie foarte lungă din orașul său în orașul prostituatei, se cațără până la al șaptelea pat și în sfârșit ajunge la mult râvnită prostituată, se împiedică de *ṭiṭiyot* (ciucuri), cade jos pe podea împreună cu ea.

Acesta este momentul începerii celei de a doua faze. În acest moment se răstoarnă ierarhia; în primul rând ea jură folosind o expresie luată din lumea romană, străină „Gappa (probabil un idol) Romei” că el să-i spună ce cusur a găsit la frumusețea ei. Această remarcă ne dovedește că ea se află într-o etapă de tranziție: această nesiguranță în calitățile sale nu se potrivește unei prostituate de lux care ia sume uriașe pentru serviciile ei și trebuie făcută programare la ea. În același timp, ea rămâne în teapa ei când se jură într-un mod roman, păgân. Replica bărbatului este tipică a unui om credincios: „Domnul nostru ne-a poruncit o mițva ușoară ...”. Aici răsturnarea balanței puterilor este desăvârșită și se manifestă în primul rând prin limbaj: ea se debarasează de stilul străin de jurământ și în loc de „Gappa Romei” ea jură pe „munca”, cuvânt care reprezintă slujba preoților din Templu și era o maximă evreiască de jurământ. Mai mult decât atât, din recunoaștere a superiorității credinței evreiești, ea hotărăște să facă *ghiur*, adică convertire la iudaism. Noua ierarhie ajunge la apogeu odată cu venirea ei la Rabi Hiyya și primirea aprobării acestuia. Vorbele sale vin să o poziționeze din nou în ierarhia patriarhală. El îi spune să întindă aceleași așternuturi, însă de data aceasta ele sunt legale și nu de păcat. Aici apare una din atribuțiile soției de a aranja patul și poate este o aluzie la obligația de act sexual a soției devotate într-un limbaj de perifrază.

Mai semnificată este folosirea expresiei „du-te și intră în posesia aceea ce ai achiziționat” עמוד זכה במקרה. Această expresie este folosită în Talmud de obicei de judecători către un soț care se plânge că soția lui nu este virgină. Când judecătorul decide că nu este niciun cusur în virginitatea soției, el folosește această expresie. Folosind această expresie aici, Talmudul se referă la o întorsătură completă prin redarea virginității prostituatei după ce s-a convertit. Prin acest act i s-a șters prostituatei nu numai trecutul imoral, ci și integritatea fizică. Dar mai mult decât atât. Rabi Hiyya, prin această expresie transformă banii plătiți de bărbat în bani de cununie, într-o zestre adusă de mireasă. Femeia, care apare la început ca una extrem de puternică, se transformă în proprietatea bărbatului. Acest comentariu este unul din multe fiind în spirit feminist.

Însă această poveste ne amintește inevitabil de povestea lui Tamar și Iuda din Geneza cap. 38. Evenimentele sunt aproape identice. Atât Tamar, cât și prostituata noastră, îi cere lui Iuda o dovadă, care mai târziu va fi o dovadă a legăturii săvârșite. Într-o altă ordine de idei, povestea amintește puțin și pe cea a lui Rahav din Ierihon, tot o prostituată care se căiește și mai târziu se convertește și devine soția lui Iosua Bin-Nun, urmașul lui Moise.

Această poveste este încă o variantă a eternei povești antice de prostituată care se căiește, face *tesuva* și este numită „sfântă”. Găsim acest soi de povești în toate civilizațiile antice. Cel mai renumit caz de felul acesta este cel al Mariei Magdalena, de care nu este nevoie să detaliam. Ea pare a fi prototip la aceste povești de „sfinte”. Rădăcina cuvântului „sfânt” KDS în limba ebraică a devenit una din cuvintele care înseamnă „curvă” în limba biblică, de exemplu „Să nu fie prostituată dintre fetele lui Israel” (Deuteronom 23:18). În ebraică apare cuvântul Kdeša קדשה. În continuare cuvântul apare și la masculin, Kadeš קדש.

Să nu uităm că bărbatul și-a câștigat răsplata datorită păstrării stricte a unei porunci „mici”, după cum o numește el, de *ṭiṭit*, nelepădată nici măcar în patul prostituatei. În fond a fost acest *ṭiṭit* cel care a împiedicat săvârșirea unui mare păcat de contact sexual cu prostituata și care a determinat-o pe ea să se căiască și să se convertească.

Femei deosebite în scripturile evreiești - Soția lui Aba Hilkiya הלְקִיָּא אַבָּא [anul 5784]



Ca la multe femei deosebite din Tanach și Talmud, noi nu știm numele soției înțeleptului Aba Hilkiya. Acesta a trăit spre sfârșitul celui de al doilea Templu, în sec. 1 e.n. El era nepotul marelui înțelept Honi Hameaghel (înconjurătorul, încercuitorul) care era faimos pentru că se ruga pentru ploi, iar ele veneau în urma rugăciunilor sale. La fel și nepotul său, Aba Hilkiya avea această calitate de a se ruga cu succes pentru ploaie. Povestea acestuia noi o învățăm din Talmud tractatul Taanit 23:a.

Odată, era mare nevoie de ploi, iar înțelepții au trimis doi dintre ei să-l roage pe Aba Hilkiya să ăS-au dus pe câmp unde el lucra ca muncitor salariat. L-au găsit când el prășea. Ei l-au salutat dar el nu le-a răspuns. A lucrat până seara, apoi a adunat niște lemne pentru încălzire, le-a pus împreună cu sapa pe un umăr, iar pe umărul celălalt și-a pus mantaua. Tot drumul el mergea desculț, iar când ajungea la apă își punea pantofii. Când ajungea la ghimpi desculț își ridica hainele. Când a ajuns la oraș, soția lui a ieșit ca să-l întâmpine. Ea era machiată și dichisită. Când au ajuns acasă, ea a intrat prima, după ea a intrat el și apoi au intrat înțelepții.

După aceea s-au așezat la masă [el, soția și cei doi băieți]. El a feliat o pâine dar nu i-a servit pe oaspeți cu nimic. I-a dat celui mare o felie, iar celui mic două felii. După aceea i-a spus soției: „Eu știu că înțelepții au venit pentru ploaie. Vin-o cu mine pe acoperiș să ne rugăm pentru milă. Poate Domnul se va îndura și ne va aduce ploaia”. Ei s-au urcat pe acoperiș – el într-un colț, iar ea în altul. Au început să vină nori spre colțul în care ea se afla, iar apoi au acoperit cerul și a plouat.

După ce au coborât a început un dialog între înțelepți (Î) și Aba Hilkiya (A):

- De ce ați venit, înțelepților?
- Î. Ne-au trimis înțelepții la dumneavoastră ca să vă rugați pentru milă de ploaie.
- Domnul să fie binecuvântat că nu a fost nevoie de Aba Hilkiya.
- Î. Noi știm că ploaia a venit datorită dumneavoastră. Însă noi vă rugăm să ne explicați câteva fapte care nu au noimă. Când v-am salutat nici măcar nu ne-ați luat în seamă.
- Sunt un angajat salariat și nu vreau să pierd timp de la muncă [să fur timp de la stăpân].
- Î. De ce ați pus lemnele pe un umăr și mantaua pe celălalt umăr?
- Era o manta împrumutată. Eu am împrumutat-o ca s-o port și în niciun caz să car lemne pe ea.
- Î. Oare care-i explicația că tot drumul ați mers desculț, iar când ați ajuns la apă v-ați încălțat?
- Tot drumul eu văd [unde calc]. În apă nu văd.
- Î. Care-i explicația că atunci când ați ajuns la ghimpi ați ridicat hainele?
- Ca ele să nu cumva să se rupă [piciorul oricum se vindecă dacă calc pe ceva].

- Î. De ce când ați ajuns la oraș soția dumneavoastră a ieșit să vă întâmpine pe când ea era împodobită?
- Ca eu să nu pun ochii pe altă femeie.
- Î. De ce ea a intrat prima, după ea dumneata, iar noi la sfârșit?
- Deoarece nu-mi sunteți cunoscuți, adică nu vă cunosc caracterul.
- Î. De ce când ați pus masa nu ne-ați invitat și pe noi?
- Fiindcă nu aveam destulă mâncare și mi-am zis ca nu cumva să fie nevoie să mă refuzați.
- Î. Care este rațiunea că la copilul cel mare i-ați dat o felie, iar la cel mic două felii?
- Cel mare este tot timpul acasă, pe când cel mic este toată ziua la sinagogă (școală).
- Î. Din ce cauză norii de pe colțul soției dumneavoastră s-au urcat înaintea norilor de pe partea dumneavoastră?
- Pentru că soția stă toată ziua acasă și dă pâine săracilor de care ei se bucură imediat. Eu le dau bani, însă așa plăcerea nu vine instantaneu. În afară de asta, au fost tâlhari în cartierul nostru. Eu m-am rugat Domnului să moară, pe când ea s-a rugat ca ei să se căiască și așa au făcut.

Explicația faptelor lui Aba Hilkiya

Răspunsurile lui Aba Hilkiya la întrebările celor doi înțelepți par câteodată foarte ciudate și contradictorii rațiunii noastre. Vom încerca să le dăm o explicație acceptabilă aici. În primul rând, întrebarea despre separarea lemnului de hainele sale pe doi umeri. În ceea ce răspunde el, trebuie să fim atenți nu la fapta că a împrumutat-o, ci că a împrumutat-o ca s-o poarte (mantaua) și nu ca să țină în ea alte obiecte. La încălțatul în apă este clar că se teme să nu calce în apă pe ceva periculos.

La întrebarea despre ieșirea soției sale împodobită ca să-l întâmpine, el răspunde referindu-se la altceva decât intenția lor. Întrebarea se referă la o problemă de halacha legată de femeie, pe când el răspunde despre el însuși – ca el să nu se uite la altele.

La întrebarea despre ordinea intrării în casă, răspunsul lui pare logic, mai ales pentru zilele acelea. El le răspunde că „nu-mi sunteți cunoscuți”, adică eu nu vă cunosc comportamentul – mai ales față de femei – și de aceea am vrut să o îndepărtez de voi. În felul acesta s-a produs o ordine cu totul neobișnuită pentru acele vremuri: întâi femeia, pe urmă gazda și la urmă oaspeții. Ordinea normală atunci era că el, gazda, trebuie să fie primul. În acest caz, oricum soția și oaspeții se apropiau.

La ultima întrebare despre norii care au venit întâi spre soție, iarăși răspunsul nu s-a referit la o întrebare crucială de halacha, legată de rugăciunea femeilor.

Personajul soției lui Aba Hilkiya în chestiuni de halacha

Este clar că personajul principal al acestei povești este soția lui Aba Hilkiya și nu el. Toate problemele de halacha care apar aici într-un mod tainic se referă la faptele soției și nu ale soțului. Doar noi știm că niciodată înțelepții din Talmud nu vor aduce o poveste din viața cuiva dacă nu are o valoare de halacha și de învățătură. Chiar dacă ea apare în mod discret aici, noi trebuie s-o deslușim.

Ieșirea femeii afară

Prima problemă este ieșirea unei femei pe străzi și mai ales ieșirea ei împodobită și machiată. În midraș Tanhuma ni se spune că înțelepții interzic felul acesta de a ieși cu bijuterii pe ea. Însă Talmudul interzice doar de Șabat acest lucru și nu în timpul săptămânii. Rambam (Spania, Israel sec.12) explică că „femeia trebuie odată sau de două ori pe lună să iasă să-și viziteze tatăl sau să meargă să compătimizească pe cineva din cauza unei nenorociri, dar este indecent ca femeia să iasă să se învâртеască pe străzi. Soțul trebuie s-o împiedice să iasă mai mult de o dată sau două ori pe lună; restul ea trebuie să stea în casă” (Rambam, Hilchot Ișut). Despre bijuterii și machiaj nici nu se amintește. Din contră, în Talmud tractatul Șabat 80:a ni se povestește despre unele femei „perfecte” care erau acoperite din cap până în picioare și lăsau doar un ochi descoperit. Chiar și acest ochi ele îl machiau.

Soția lui Aba Hilkiya nu a respectat regulile și legea, ieșind să-l întâmpine machiată și împodobită. Dacă bărbatul trage cu ochiul, după cum a persistat Aba Hilkiya nu este treaba femeii ca să încerce să-l împiedice păcătuiind prin ieșirea în stradă. Însă este clar că Aba Hilkiya o apără cu toate forțele, poate singurul fapt pozitiv din acest eveniment.

Mai este o problemă cu ieșirea femeilor în stradă. Înțelepții au atras atenția că aceste reguli nu sunt păstrate de „Femeia de valoare” *Ešet Hail* אִשָּׁת חַיִל lui Solomon din Proverbi cap. 31, în care ea se învârtește peste tot: „Ea este asemenea corăbiilor unui negustor, de departe își aduce hrana (versetul 14); „Ea se gândește la un teren și îl cumpără, iar din munca ei plantează o vie” (versetul 16); „Ea face haine de in și le vinde și le dă centuri negustorilor” (versetul 24).

Acceptarea rugăciunii femeilor

A doua problemă este urcarea ei pe acoperiș ca să se roage pentru ploaie împreună cu soțul și riposta Domnului la această rugăciune, norii venind mai întâi spre ea și pe urmă spre soțul ei. Însă rămâne o întrebare crucială, dacă femeile au voie să se roage sau mai exact dacă au și ele obligația de rugăciune. În Mișna scrie: „Femei, sclavi și copii sunt scutiți de Kriat Şma și de Tefilin. Însă ei au obligația de rugăciune, mezuză și Birkat Hamazon (binecuvântarea mâncării)” (Mișna tractatul Brachot 3:3). De aici reiese că obligația rugăciunii se aplică și la femei. Problema este măsura obligației: oare ele sunt obligate să se roage „Şmone esre” de trei ori pe zi sau este de ajuns o singură dată? Din Mișna reiese că ele sunt obligate exact ca bărbații, la fel și din Talmud.

Există cu toate acestea o dispută uriașă între doi mari înțelepți care au stabilit și halacha: Rambam, care susține că rugăciunea este una din mițvoturile din Tora (*deoraita* דאוריתא) care este obligată odată pe zi. El susține că rugăciunea este una din cele 248 de mițvot אעשה. În acest caz obligativitatea femeilor este parțială. Ramban însă spune că rugăciunea nu este o lege din Tora, ci un decret dat de *sofrim* (*derabanan* דרבנן), înțelepții care s-au întors din Babilon împreună cu Ezra și nu este deloc obligatorie. În cazul acesta femeile sunt egale cu bărbații.

Din cauză că rugăciunea aparține la „mițvoturi care depind de timp” (nu la orice oră poți să te rogi) se pune întrebarea de ce femeile sunt obligate să se roage, deoarece ele nu sunt obligate la celelalte mițvoturi care depind de timp. După concluzia lui Rambam, rugăciunea este o chestiune din suflet și cu suflet și nu ceva care depinde de timp. Este vorba despre o obligativitate fundamentală legată de poziția omului față de Dumnezeu. Este știut că una din țelurile rugăciunii, încă din zilele când era în formă de jertfe la Templu, este să-l apropie pe om de Dumnezeu.

În Talmud găsim mai multe exemple de rugăciuni ale femeilor. Printre cele mai remarcabile este rugăciunea lui Lea când ea mulțumește Domnului. Ea se confesează Domnului, care este considerată tot o rugăciune (Geneza 30:16, 18).

O altă rugăciune nu mai puțin renumită este cea a Hanei/Ana, mama lui Samuel (1Samuel 2:1-10). În Talmud scrie că toate regulile unei rugăciuni sunt îndeplinite în această rugăciune: 1. Ea trebuie să-și fixeze inima spre Domnul; 2. Trebuie să-și miște buzele; 3. Vocea nu este voie să se audă. La rugăciunea Hanei se îndeplinesc toate aceste reguli.

Al treilea exemplu remarcabil este soția lui Aba Hilkiya, la care Domnul îi răspunde prima înaintea soțului ei, deoarece El agreează mai mult rugăciunea ei. Și Aba Hilkiya știe acest lucru și de aceea el nu se roagă pentru ploaie fără ea. Explicația lui cu săracii sunt o dovadă al acceptării acestei rugăciuni de Domnul.

Integritatea cuplului în căsnicie

În toată această poveste, noi vedem o pereche care duce o viață exemplară cu relații excelente între ei, care este probabil cea mai importantă faptă din toate – o relație conjugală perfectă. De-a lungul întregii povești, relațiile lor reciproce sunt exemplare, după cum este anticipat de la o pereche căsătorită. Ea iese să-și întâmpine soțul pusă la patru ace când el se întoarce de la muncă. Ea nu comentează deschiderea casei în fața unor străini, nici felul în care împarte Aba Hilkiya mâncarea între cei doi frați și lăsarea oaspeților nemâncați. Ea se urcă cu el pe acoperiș fără comentarii ca să se roage împreună, iar când vine norul întâi la ea, nu se laudă cu acest lucru.

Pe de altă parte, Aba Hilkiya nu îi găsește niciun cusur în comportamentul ei, chiar și când el este contrar halacha- ei. Este o pereche exemplară, așa cum dorește virtutea unei perechi și fidelitatea lor conjugală. O căsnicie fericită între un bărbat și o femeie este temelia unui trai corect și fericit. Sărăcia lor nu afectează absolut deloc această idilă perfectă.

În concluzie, noi o vedem pe soția lui Aba Hilkiya ca o femeie puternică, modernă într-un fel pentru epoca ei, pe care soțul ei o admiră. Ca rezultat al acestei situații, ea devine un model care a întărit halachaua fără surle și trâmbițe, iar în unele cazuri a deschis încă o poartă pentru noi discuții și controverse.

Hol HaMoed „sărbătoarea profană”, zilele intermediare - חול המועד [anul 5784]



Hol HaMoed este termenul pentru zile de sărbătoare în care Toraua nu ne-a poruncit să ținem o zi de sărbătoare plină, „iom tov” טוב יום. Cu alte cuvinte acestea sunt zile intermediare de sărbătoare „minoră” numită *moed* מועד între prima și ultima zi ale evenimentului, care sunt zile de sărbătoare majoră, *hag* חג. Aceste zile sunt considerate zile între sărbătoare și zile de lucru. Aceste zile intermediare există doar la două sărbători: Pesah și Sucot. De Pesah ele țin cinci zile, iar de Sucot șase zile. În Gola, adică diaspora, ele se țin cu o zi mai puțin, deoarece zilele de sărbătoare țin două zile și nu una.

În aceste zile, aproape toate muncile care sunt interzise de Șabat sau Hag sunt admise. Sunt unele interdicții de ținere de doliu, mulți se îmbracă cu haine sărbătorești și se organizează mese festive. În Israel elevii și studenții au vacanță, la fel și bugetarii și mulți alți lucrători.

Aceste zile trebuie dedicate mai ales învățaturii.

Urarea tradițională în aceste zile este *moadim lesimha* מועדים לשמחה (sărbători cu bucurie).

Sursele acestor zile

Ele sunt amintite în Tora fără să fie numite așa în pericopa Emor, zilele de Sucot în Levitic 23:34, 39, iar cele pentru Pesah în Levitic 23:6. Tot ce aflăm aici este că în aceste zile nu este interzisă munca și că trebuie aduse jertfe speciale. În Mișna și Talmud există un tractat aparte care se ocupă mai ales de regulile zilelor intermediare numit „Moed Katan”. Și în tractatul Haghiga din Talmud ca și în midrașul de Halacha (legi) Safra ספרא apar unele reguli, mai ales interdicția de a lucra în aceste zile, un fapt care este într-o mare controversă între înțelepți. Problema este dacă această interdicție este *deoraita* דאורייתא, adică din Tora sau *derabanan* דרבנן, adică din Talmud.

Munci, lucrări permise

Unii au susținut că toate cele 39 de munci interzise de Șabat și Hag sunt interzise și de Hol HaMoed. În fine s-a stabilit că șapte feluri de munci sunt permise:

- **Gătitul** pentru zilele de sărbătoare. Unii spun că este voie chiar și să fii plătit.
- **Folosirea unor aparate** la gătit cât și pentru întreținerea corpului sau pentru scopuri medicale.
- **Alte nevoi** în timpul celor 7 sau 8 zile de sărbătoare, cum ar fi spălarea podelelor, repararea mașinii etc. Nu ai voie să faci aceste lucruri dacă le-ai planificat dinainte.
- **Muncă de „pierdere al timpului”**. Este vorba despre muncă pe care dacă nu o faci pe loc, ai putea pierde bani sau să ai alte daune. Toate acestea cu condiția să nu fie programate dinaintea sărbătorii.
- **Muncă pentru a face o mițva**. Așa o muncă este permisă dacă există posibilitatea ca altfel să piardă facerea unei mițva. Este voie să o faci chiar dacă a fost programată dinainte cu condiția ca mițvaua să aibă loc în acele zile și câștigul să fie folosit și el în zilele acelea.
- **Nevoile poporului**. De exemplu repararea unui drum pentru nevoile din zilele acelea cu condiția că n-au fost planificate dinainte.
- **Un muncitor care nu are din ce trăi**. Este permis ca să facă orice muncă plătită. Are voie să facă și toate muncile interzise în Hol HaMoed.
- În zilele noastre, înțelepții au stabilit câteva reguli legate de viața modernă. Între altele sunt permise: curățenia casei, cumpărături pentru sărbătoare și alte câteva mai puțin importante. Sunt interzise: spălarea mașinii, munca pe câmp, cumpărături de haine și cadouri. Însă cadouri pentru sărbătoare, mai ales familiei, care vin să-i înveselească, dacă nu au fost cumpărate din timp, sunt permise.

Scrisul. Scrisul de litere tradiționale, cum ar fi sulul de Tora sau de Meghilot este interzis. Scrisul „laic” de documente sau lucruri asemănătoare este permis.

Obiceiuri

- **Doliu**. Nu se ține nicio formă de doliu. Toate ritualurile, de exemplu *șiva* שבעה, se amână după sărbătoare.
- **Tefilin תפילין**. În Talmud nu apare nicio regulă și mulți înțelepți nu puneau tefilin. Rabi Iosef Karo, autorul „Șulhan Aruch” scrie că fiindcă în Talmud nu se spune nimic despre această temă, trebuie să procedăm după ce ne spune Rabi Șimon Bar Iohai în cartea „Zohar” și să punem tefilin. Astăzi în Israel majoritatea nu pun pe când în diaspora majoritatea pun, în afară de *hasidim*.
- **Interdicție de spălare de rufe, de bărbierit și tunsoare**. Acestea sunt interzise din cauze de respect față de reghel רגל (sărbătoare).
- **Retezarea unghiilor**. În Talmud este o dispută uriașă în legătură cu această temă. Unii interzic fiindcă leagă retezarea unghiilor cu obiceiurile de doliu, în care ne este interzis. În „Șulhan Aruch” este permis, pe când varianta așkenaz scrisă de Rama רמ"א (cel mai mare înțelept așkenaz. Polonia sec. 17) este interzisă.
- **Nunți**. În aceste zile nu se țin nunți.

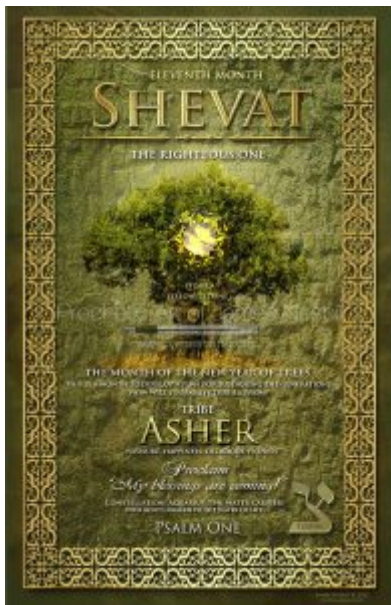
Rugăciuni

Rugăciunile de bază sunt cele de mijlocul săptămânii cu câteva adăugări. Printre altele se adaugă rugăciunea de Hallel (care se spune de sărbători) și se citește din Tora, unde sunt chemați patru evrei.

De Șabat Hol HaMoed se spune rugăciunea de Șabat cu câteva adăugări printre care Hallel. De Sucot se adaugă și Hoșanot, iar de Pesah se citește Șir HaȘirim (Cântarea Cântărilor). De asemenea se citește din Kohelet (Eclesiast). Citirea din Tora este din Exod cap. 33, iar haftara din Ezechiel 38 (venirea lui Gog, de Sucot) și 37 (profeția oaselor uscate, de Pesah).

Când mai exista Templul se făceau pelerinaje la Templu în aceste zile. Astăzi se organizează într-o zi de joi sau de luni „Birkat Cohanim” la Kotel (zidul plângerii) unde vin mii de cohanim ca să binecuvânteze poporul evreu.

Luna Șevat și semnificația ei spirituală [anul5784]



Prima zi a lunii Șevat este după părerea casei lui Șamai „Anul nou al pomilor”. Varianta casei lui Hilel este în ziua a cincisprezecea a lunii, data care a fost acceptată, după cum scrie în Mișna, tractatul Roș Hașana 1:1. Noi am învățat de la înțelepți că prima zi a fiecărei luni, Roș Hodeș, era o zi de sărbătoare, iar prima zi a lunii Șevat era ca o zi de Roș Hașana (anul nou). În ziua aceasta noi ne rugăm pentru fructele pomilor, inclusiv „fructele” omului, adică copii și copii copiilor fiecăruia, ca ei să se ocupe de Tora (învățătură) și de fapte bune și să crească cu „gust bun” și cu „aromă bună”.

Aceasta este perioada reînnoiri naturii. Tot ce se află tănuit în pământ și în pomi, izbucnește afară. Este ca un fel de naștere din nou a pământului. De asemenea, *gheula* גאולה – „eliberarea” (din exil) este o naștere din nou, după cum ne învață și marele profet Ezechiel:

„Și cei care te-au născut (moașele?) nu ți-au tăiat cordonul ombilical, n-ai fost spălată în apă la perfecție, n-ai fost frecată cu sare și n-ai fost înfășată. Ochiul [nimănui] n-a avut milă de tine ca să se îndure și să-ți facă vreunul din aceste lucruri, să se îmbulzească asupra ta și ai fost aruncată pe câmpie din cauza dezgustului sufletului în ziua nașterii tale. Atunci am trecut pe lângă tine și am văzut cum te zbăteau în sângele tău și ți-am zis, să trăiești în sângele tău, ți-am zis, să trăiești în sângele tău (adică, rămâi în viață)” (Ezechiel 16:4-6).

Midrașul Tehilim Raba, psalmul 114, compară eliberarea poporului evreu din robia Egiptului cu eliberarea unui vițel nou născut din pânțele vacii.

De aceea perioada înfloririi pământului este asemănat cu o eliberare *gheula* a pământului, care scoate de la „acoperit” la „descoperit” roadele lui și el reprezintă și eliberarea Israelului „gheulat Israel”, după cum ne spune poetul în Cântarea Cântărilor: „Căci iată, iarna a trecut, ploaia a încetat și s-a tot dus. Mugurii s-au arătat în țară, vremea privighetorii a sosit și glasul turturelei se aude în țara noastră. Smochinul a dat în pârgă și viile cu aguridă au dat mireasmă. Ridică-te draga mea, frumoasa mea și du-te” (Cântarea Cântărilor 2:11-13).

Înțelepții din Talmud au văzut și ei în felul acesta. Privighetorii sunt cântecele *zemirot* זמירות pe care noi le cântăm Domnului „Cântări mi-au fost legile tale” (Psalmi 119:54). Iar glasul turturelei este Moise în momentul în care el a spus: „Așa a zis Domnul, pe la miezul nopții” (Exod 11:4).

Înțelepții au legat momentul eliberării țării cu momentul eliberării Israelului, spunând în midrașul Bemidbar Raba 3: „Scoate deținuți în bine (Psalmi 68:6). Rabi Akiva a spus, el scoate doar într-o lună bună, nu în luna Tamuz din pricina arșiței, nu în luna Tevet din pricina răcori, ci în Nisan, care este o lună bună de pornit la drum, în care nu este nici arșiță, nici frig”. Pare că această perioadă este potrivită pentru ieșirea din Egipt nu doar din cauza vremii plăcute, ci și pentru că este un anotimp potrivit din punct de vedere spiritual. Marele înțelept HaGra (Lituania, sec. 18-19) spune când natura se trezește la viață, se trezește și în ceruri un timp bun pentru eliberare.

De aceea noi vedem că în luna Șevat au început cele zece plăgi, fiecare ținând câte o săptămână, în total zece săptămâni, până în ajunul Pesahului.

Fiecare plagă era de „lovire și vindecare” – lovire pentru egipteni și vindecare pentru evrei. Atunci a început eliberarea Israelului.

O altă calitate deosebită a lunii Șevat este că în prima zi a lunii, Moise a început să deslușească Toraua în 70 de limbi, după cum scrie: „Și a fost în al patruzecilea an, în a unsprezecea lună, în prima zi a lunii [când] Moise a vorbit copiilor lui Israel, întocmai cum îi poruncise Domnul pentru ei... Dincolo de Iordan, în țara Moabului, Moise a început să explice această învățătură (Tora)” (Deuteronom 1:3,5). Luna a unsprezecea este după calendarul biblic luna Șevat.

Pare a fi o legătură între anul nou al pomilor și reînnoirea învățaturii, adică noutățile Torei. Așa cum anul nou al pomilor vine după ce s-au terminat majoritatea ploilor din acest an și pomii și-au reînnoit puterea să scoată fructe, așa se reîntoarce capacitatea de a pune în aplicare noutățile Torei care au căzut peste noi ca o ploaie torențială. Și în noutățile Torei putem vedea o naștere spirituală.

[Luna Șevat este așadar o lună de reînnoire atât pentru natură cât și pentru oameni mai ales din punct de vedere spiritual, ca o pregătire sufletească către ajunul Pesah-ului din luna următoare - Adar și în fine, apogeul - eliberarea în sine de Pesah în Nisan.](#)

În urma lecțiilor Rabinului Dov Levanon

Pericopa Aharei Mot - Haftara: Ezechiel și păstrarea identității evreiești în diaspora 5784



Haftaraua pericopei noastre este din profetia lui Ezechiel, care s-a născut și a crescut în țară și a fost exilat în anul 597 î.e.n. în cadrul exilului regelui Ioiachin. Acest val de exil a cuprins demnitari, clasele înalte de funcționari, specialiști importanți și o parte din preoți cu familiile lor. 11 ani mai târziu, Templul a fost distrus, iar la grupul de exilați s-au alăturat mulți alții din Iudeea. Exilul lui Ioiachin a fost un eveniment istoric care a influențat enorm continuitatea poporului evreu. Exilații au creat o tradiție care nu a existat în lumea antică. Cu toate că și-au pierdut independența și au fost exilați în țara celor care i-au cucerit și cu toate că au pierdut legătura cu Templul lor care

mai târziu a fost distrus, ei au continuat să-și păstreze religia și regulile ei și au trăit în Babilon ca o congregație aparte fără să se asimileze cu băștinașii. Cum s-a petrecut acest fenomen?

O citire mai amplă în cărțile Ieremia și Ezechiel va lămurii ordinea evenimentelor petrecute în Iuda și Babilon de la anul întâi și până în anul al șaptelea după exilul regelui Ioiachin. Vom vedea și cum acceptarea lui Ezechiel ca profet adevărat de către bătrânii obștiei au pecetluit acest proces.

În cartea Ieremia cap. 29 noi citim despre o corespondență între Ierusalim și Babilon la începutul exilului. Când Ieremia s-a confruntat cu persoane din ambele tabere care s-au prezentat ca profeți și au profetizat în numele Domnului pentru o întoarcere rapidă acasă. Din Babilon au ajuns zvonuri în acest spirit, iar Ieremia le-a trimis o epistolă în care el le spune: consolați-vă cu exodul și așezați-vă în Babilon, deoarece întoarcerea va fi doar peste 70 de ani. O parte din exilați nu au acceptat profetia lui Ieremia și l-au înfruntat. Șemaia din Nehelam, care s-a prezentat ca profet în Babilon, a trimis o epistolă la conducerea preoților din Ierusalim cerând ca Ieremia să fie muștrat și pedepsit: „... pe orice om care a înnebunit și care se comportă ca un profet să-l arestezi și să-l pui cu mâinile și cu gâtul în butuci; atunci de ce nu l-ai certat pe Ieremia din Anatot care se comportă ca un profet în fața voastră? Căci de aceea ne-a trimis el mesaj în Babilon ca să ni se spună: Lucrul acesta va dura. Construiți case și locuiți-le, faceți-vă grădini și mâncați-le rodul” (Ieremia 29:26-28).

Domnul îi spune lui Ieremia că Șemaia nu este profet deloc și că el va plăti pentru asta: „Trimite să li se spună tuturor exilaților ... fiindcă Șemaia v-a profetizat deși Eu nu l-am trimis și a încercat să vă facă să vă încredeți într-o minciună” (Ieremia 29:31-32). Nu este de mirare că exilații care au fost smulși din casa lor și țara lor, au căzut pradă speranțelor zadarnice pe care le-a nutrit în adâncul sufletelor lor.

În țară, în al patrulea an de când Nebucadnețar l-a exilat pe Ioiachin și l-a încoronat pe Zedechia, acesta a pornit o revoltă contra împăratului babilonean. El a procedat așa împreună cu câteva armate din zonă, iar cu toții s-au bazat pe ajutorul armatei egiptene. La Ierusalim au început să vorbească despre revoltă și întoarcerea exilaților: „... în al patrulea an, în luna a cincea, Hanania, fiul lui Azur, profetul din Gabaon, mi-a spus în casa Domnului, înaintea ochilor preoților și al întregului popor. Iată ce a zis Domnul ... voi rupe jugul regelui Babilonului. De azi în doi ani voi aduce înapoi în locul acesta toate ustensilele Casei Domnului ... și îl voi aduce înapoi

în locul acesta pe Ieconia, fiul lui Ioiachin, regele lui Iuda și pe toți exilații din Iuda care au ajuns în Babilon” (Ieremia 28:1-4).

În primii patru ani ale exilului lui Ioiachin, Ieremia a stat în fața unor oameni din Ierusalim și Babilon care profeteau în numele lui Dumnezeu despre întoarcerea în curând a exilaților și a ustensilelor și eliberarea de sub jugul regelui Babilonului. Așa cum vorbele lui Șemaia au ajuns din Babilon la Ierusalim, la fel și vorbele lui Hanania au ajuns din Ierusalim în Babilon cu o dată precisă: peste doi ani. Pe cine va crede poporul? Singura cale prin care Ieremia putea să dovedească adevărul era să aștepte doi ani până la împlinirea perioadei „profetită” de Hanania. De aceea Ieremia își termină profetia: „Dar dacă un profet profetește despre pace, numai când cuvântul lui se va împlini va fi cunoscut ca profet adevărat trimis de Dumnezeu” (Ieremia 28:9).

Evenimentele de la începutul revoltei puteau să dea certitudine în vorbele profeților falși, deoarece regele Babilonului a trimis o parte a armatei sale să înăbușe revolta, însă a venit în zonă armata egipteană și babilonienii s-au retras. Exilații din Babilon și cei rămași în Ierusalim își aminteau de precedentul asirian când aceștia au asediat Ierusalimul în perioada regelui Ezechia. Atunci Domnul i-a constrâns în mod miraculos să se retragă, iar Ierusalimul și Templul au fost salvați. Mulți i-au crezut pe acești profeți falși și de această dată. La sfârșit s-a dovedit că Ieremia a fost profet adevărat. După ceva timp armata egipteană s-a întors în Egipt și în al nouălea an al monarhiei lui Zedechia, babilonienii au început asediul asupra Ierusalimului care s-a terminat cu distrugerea Templului și pierderea independenței poporului Israel.

Să ne întoarcem în Babilon. Data primei profetii a lui Ezechiel „În al cincilea an de exil al regelui Ioiachin” (Ezechiel 1:2) a fost înaintea împlinirii a doi ani pe care le-a acordat Hanania în profetia lui despre sfârșitul războiului și întoarcerea exilaților acasă. De aceea, în dedicarea lui ca profet când Domnul îl avertizează că treaba va fi grea, iar cei la care el este trimis nu vor accepta vorbele lui: „Și, fie că vor asculta, fie că nu – căci sunt o casă răzvrătită –

vor ști că a fost un profet în mijlocul lor” (Ezechiel 2:5).

De ce oare este atât de important ca evreii din diaspora să știe că au un profet între ei?

În al cincilea an de exil, la începutul activității lui Ezechiel, spusele lui nu sunt acceptate încât el trece la tăcere: „Dar casa lui Israel nu va vrea să te asculte, căci ei nu vor să mă asculte” (Ezechiel 3:7) ... „Îți voi lipi limba de cerul gurii și vei fi mut și nu vei fi pentru ei un om care muștră” (Ezechiel 3:26). Ezechiel își începe profeția 11 luni după disputa între Ieremia și Hanania la Ierusalim. Revolta încă nu eșuase, așa că întrebarea cine este profet adevărat la Ierusalim – Ieremia sau Hanania, iar în Babilon Ezechiel sau Șemaia – încă nu a fost lămurită. Ca și Ieremia, nici Ezechiel nu avea cum să convingă poporul că el este un profet adevărat, iar ceilalți sunt falși.

În anul al șaselea s-au terminat cei doi ani pe care le-a acordat Hanania profeției sale care nu s-a îndeplinit. Armata babiloneană a început asaltul asupra ludeii revoltată. Atunci se petrece o răsturnare în abordarea poporului față de Ezechiel și încep să se împlinescă cuvintele Domnului „vor ști că a fost un profet în mijlocul lor” (Ezechiel 2:5; 33:33). Nu ca în anul al cincilea când Ezechiel a venit la popor fără succes, de data aceasta în anul al șaselea, bătrânii au ținut minte spusele lui din anul anterior și au venit la el acasă: „Și iată ce s-a întâmplat: În al șaselea an, în luna a șasea, în a cincea zi a lunii, stăteam în casa mea și bătrânii lui Iuda stăteau înaintea mea, când mâna Domnului Dumnezeu a coborât acolo asupra mea” (Ezechiel 8:1).

Ezechiel le-a expus viziunea lui în care el vede cum Dumnezeu părăsește Templul din cauza nelegiuirilor făcute de evrei acolo. Până atunci el profetă doar despre Ierusalim și păcatele lui. De acum încolo el apelează în profețiile lui la confracții din diaspora cerându-le să se lase de păgânism și le-a prezentat dorința Domnului de a nu-i părăsi nici în exil. El le-a și promis că ei se vor întoarce în țară și o vor curăța de păgânism: „ ... le voi fi un „mic Templu” în țările unde au mers. De aceea spune: Vă voi strânge dintre popoare și vă voi aduna din țările în care ați fost și vă voi da pământul lui Israel. Și ei vor veni și vor înlătura toată monstruoșitatea și idolatria” (Ezechiel 11:16-18).

În anul următor, al șaptelea s-a petrecut schimbarea esențială: „În anul al șaptelea, în luna a cincea, în a zecea zi a lunii, niște bărbați dintre bătrânii lui Israel au venit să-l întrebe pe Domnul și s-au așezat înaintea mea” (Ezechiel 20:1).

În anul al cincilea Ezechiel le-a spus că el este profetul Domnului, însă ei au refuzat să-l asculte; în anul al șaselea ei l-au auzit dar nu au ripostat; iar în anul al șaptelea chiar ei au venit „să-l ceară pe Dumnezeu”. Nu ni s-a spus ce au vrut bătrânii de la Dumnezeu, însă răspunsul Domnului a fost aspru, refuz total: „Veniți să mă întrebați? Viu sunt Eu că nu voi lăsa să mă întrebați” (Ezechiel 20:3).

Deși Ezechiel a refuzat în numele Domnului să le răspundă bătrânilor, continuarea acestei profeții ne dezvăluie că el începe să înțeleagă că este acceptat de popor ca profet adevărat.

Ezechiel era încă în perioada de muțenie după porunca Domnului, care se va încheia în ziua aflării distrugerii Templului: „În ziua aceea ți se va deschide gura și vei vorbi către cel supraviețuitor, nu vei mai fi mut” (Ezechiel 24:27). Cu toate acestea, venirea bătrânilor la el îl va elibera deja de povara muțeniei. După ce le refuză cererea, el continuă cu o prezentare istorică a relațiilor între Domnul și poporul Său, de la ieșirea din Egipt și până în zilele sale. La sfârșit le prezintă cea mai importantă cerință: Nu vă asimilați! „Ceea ce vă trece prin minte nu se va întâmpla nicidecum, căci voi ziceți: Să fim ca națiunile, ca familiile celorlalte țări, să slujim lemnului și pietrelor” (Ezechiel 20:32). El îi avertizează că Dumnezeu nu va permite așa ceva: „Viu sunt Eu, zice Domnul Dumnezeu, că voi domni peste voi cu mână tare, cu braț întins și revărsându-mi furia” (Ezechiel 20:33).

Această realitate care s-a petrecut în Babilon în care poporul exilat nu se asimilează și și-a păstrat religia și deosebirea etnică, nu are precedent și ea va călăuzi poporul evreu de-a lungul secolelor. Cine a adus această schimbare? Chemarea lui Ezechiel către popor în anul al șaptelea contra asimilării este singura sursă pe care o deținem, în care este o chemare a conducătorilor de păstrare a individualismului poporului evreu în diaspora. Probabil că erau două tabere: cei care voiau să continue pe drumul iudaismului și de aceea au venit la el să-L ceară pe Dumnezeu; restul erau persoane care intenționau să ia calea celor zece triburi și să se asimileze cu poporul care i-a cucerit și i-a exilat în țara sa. Ezechiel a luptat contra acestei tendințe și i-a avertizat pe cei care se vor

asimila că nu vor atinge libertatea după exil: „Îi voi îndepărta dintre voi pe cei ce se răzvrătesc și pe cei care comit fărădelegi împotriva mea, căci îi voi scoate din țara în care au locuit ca străini, dar nu vor veni pe pământul lui Israel” (Ezechiel 20:38).

Aceste cuvinte grăite de profet, care era deja recunoscut ca profet adevărat care vorbește în numele Domnului, au avut probabil un efect semnificativ; pentru prima oară în istorie, un popor exilat în țara cuceritorului după ce țara i-a fost cucerită și Templul ars, și-a păstrat unicitatea și identitatea.

Ezechiel era într-o poziție de tranzație mai dramatică decât situația de după cel de al doilea Templu. În ambele, Casa a fost distrusă, ritualul a încetat și independența s-a pierdut, însă la primul Templu și poporul a fost exilat din țara lui. Cei care au fost exilați împreună cu Ioiachin au fost izolați de țara lor. Singura lor legătură cu Dumnezeu era prin profetul Ezechiel. Proiectul acestuia era să înlăture tiparul celor zece triburi de asimilare între cuceritori. Iar după distrugerea celui de al doilea Templu, Rabi Iohan Ben Zakai a păstrat modelul exilului lui Ioiachin în care exilații și-au păstrat credința, cu adaptare la timpuri. Cu ajutorul lui Ezechiel s-a schimbat modelul antic de asimilație și s-a născut un model nou de identitate care nu depinde de țară sau de Templu. Acest model a ocrotit poporul evreu de-a lungul secolelor.

Se poate spune că după Moise, profetul Ezechiel a fost acela care a reușit mai mult decât oricare profet să mențină poporul evreu fidel Dumnezeului.

Astăzi, mai mult ca oricând, restul poporului evreu rămas în exil are nevoie de un profet ca Ezechiel care să oprească această avalanșă de asimilare. Mai ales a tinerilor - pentru ca o jumătate din populația evreiască să nu se piardă, așa cum a reușit să se mențină 2500 de ani.

Pericopa Balak - Ce a învățat Bilam de la măgăriță? 5784



Povestea despre Bilam și măgărița în care ea își deschide gura, este una din cele mai renumite minuni din Tanach. Citirea superficială a episodului dă impresia că el ar fi inutil, însă cu puțină aprofundare putem să înțelegem mai bine cusururile din comportamentul lui Bilam și caracterul său.

Povestea începe cu solii lui Balak, regele Moabului, care vin la Bilam să-l roage să blesteme poporul evreu. El le răspunde că trebuie să ceară aprobare de la Domnul Dumnezeu. La început El l-a refuzat „Nu te duce cu ei” (Numerele 22:12), însă până la urmă i-a poruncit pe Bilam să meargă cu căpeteniile lui Balak: „Dacă oamenii au venit să te cheme, scoală-te și mergi cu ei” (Numerele 22:20). Pare că Bilam s-a supus Domnului într-un mod exemplar. La sfârșitul episodului îngerul se întoarce la Bilam și-i spune din nou să meargă cu căpeteniile lui Balak, doar că Bilam trebuie să spună ceea ce-i va spune îngerul (BeMidbar 22:35). Deoarece Bilam a împlinit porunca,

este greu de înțeles ce noimă are povestea.

O altă problemă care apare din citirea poveștii este că imediat după ce Domnul i-a poruncit lui Bilam să meargă cu solii Moabului, El s-a supărat pe Bilam că merge cu ei: „Mânia lui Dumnezeu s-a aprins pentru că mersese” (Numerele 22:22).

Însă o citire mai atentă ar putea da răspunsuri la aceste întrebări, să explice importanța poveștii lui Bilam și a măgăriței și necesitatea minunii cu deschiderea gurii măgăriței.

Când solii au ajuns la Bilam pentru prima oară, Domnul i-a interzis să meargă cu ei și a argumentat cauza: „Dumnezeu i-a spus lui Bilam, nu te duce cu ei, nu blestema poporul, căci este binecuvântat” (Numerele 22:12). Opunerea Domnului la mersul lui Bilam nu a fost în zadar. El i-a explicat lui Bilam că el nu poate blestema poporul fiindcă acesta este binecuvântat.

Cu toate că pare că Bilam l-ar fi ascultat pe Domnul, nu este chiar așa. Dacă citim cu mare atenție vedem că Bilam le-a răspuns solilor fără să le explice „Domnul a refuzat să mă lase să merg cu voi” (BeMidbar 22:13). Acest răspuns i-a fost transmis lui Balak cuvânt cu cuvânt (BeMidbar 22:14). Așa că nu-i de mirare că Balak a continuat să încerce să-l convingă pe Bilam trimitând mulți demnitari importanți și chiar și avantaje financiare. Balak nu a înțeles că Bilam are o cauză întemeiată să nu meargă cu el. Dacă Bilam le explica că fiii lui Israel sunt binecuvântați și nu pot fi blestemați, probabil că Balak nu continua să insiste și renunța la idea de a-i blestema pe evrei.

Faptul că Bilam nu a argumentat refuzul de a merge cu solii lui Balak este pricina continuării faptelor. Când au ajuns căpeteniile Moabului la Bilam pentru a doua oară, el nu le-a spus clar și deslușit că nu poate să meargă cu ei fiindcă poporul evreu este binecuvântat, ci le-a cerut din nou ca să rămână peste noapte ca el să-l întrebe iarăși pe Domnul. Dacă Bilam accepta primul răspuns al Domnului că poporul evreu este binecuvântat, evident că nu apela din nou la Dumnezeu. Însă nu putea să se aștepte la alt răspuns de la Domnul decât același. Însă nu așa lua atitudine cineva care spune „nu aş putea nesocoti vorba Domnului, Dumnezeului meu, ca să fac [orice] mic sau mare” (Numerele 22:18).

Iar acum, în mod surprinzător Dumnezeu îl poruncește pe Bilam, mai mult decât ar accepta, să meargă cu căpeteniile Moabului. Chiar și aici, în această situație Bilam nu s-a purtat cum trebuie. Domnul i-a spus să meargă, însă a adăugat „însă lucrul pe care ți-l voi vorbi Eu, doar pe acela să îl faci” (Numerele 22:20). Însă Bilam nu s-a străduit să explice căpeteniilor Moabului că el va fi limitat în blestemele lui și pur și simplu nu a mers cu ei (Numerele 22:21). Iar aici apare povestea cu măgărița.

După cum vom vedea, această poveste îi dovedește lui Bilam comportamentul său inacceptabil. Măgărița l-a văzut pe îngerul Domnului și s-a abătut de la drum de trei ori. Bilam nu a văzut îngerul și nu a înțeles de ce măgărița se abate de pe drum și ca atare o bătea de fiecare dată. Evenimentul se repetă de trei ori și doar a patra oară când Bilam și-a pierdut cumpătul și a amenințat că o va omorî, măgărița și-a deschis gura și l-a lămurit despre ce este vorba. Numai atunci i s-au deschis ochii lui Bilam și a văzut îngerul stând pe drum cu sabia scoasă în mână. De abia că Bilam a amenințat măgărița că dacă ar avea o sabie în mână ar omorî-o și iată îngerul cu sabia în mână îndreptată către el.

Bilam n-a înțeles sau nu a vrut să înțeleagă că el nu poate blestema poporul evreu fiindcă este binecuvântat. Doar acum el înțelege că tot ce s-a petrecut, are o rațiune. Faptul că măgărița s-a abătut de la drum are o pricină; vorbele Domnului de la început ca el să nu meargă cu căpeteniile lui Balak i se clarifică doar acum (Numerele 22:31). Însă în acest moment el nu se mai poate răzgândi, nu se mai poate întoarce acasă după ce s-a alăturat căpeteniilor lui Balak și a primit o poruncă din nou de la Dumnezeu să meargă. Ar putea cel puțin să-i explice lui Balak limitele la care el este supus – lucru pe care el l-a făcut.

Numai după povestea cu măgărița, când în sfârșit îngerul Domnului i-a clarificat lui Bilam că el trebuie să meargă cu căpeteniile lui Balak, el a adăugat: „însă doar cuvântul pe care ți-l voi spune eu – doar pe acela îl vei vorbi” (Numerele 22:35). Doar atunci Bilam i-a spus lui Balak că el poate să spună cuvântul pe care Domnul îl va pune în

gură (Numerele 22:38). Doar după povestea cu măgărița Bilam a înțeles mesajul și l-a transmis lui Balak.

Povestea măgăriței i-a dezvăluit lui Bilam și nouă care fuseseră cusururile în comportamentul lui Bilam: Tot ceea ce l-a interesat pe el este dacă va putea merge cu solii lui Balak sau nu. Explicațiile nu l-au interesat deloc. Așa și în povestea cu măgărița tot ceea ce l-a interesat este că măgărița s-a abătut de pe drum de trei ori. Cauza acestei abateri nu l-a interesat deloc. Doar la sfârșit Bilam a înțeles că adevărul era sub nasul său: îngerul a abătut măgărița de pe drum și lui i s-a interzis să meargă cu solii Moabului fiindcă nu va putea blestema poporul binecuvântat, exact cum i s-a spus de la început (Numerele 22:12).

Pare că minunea în care măgărița își deschide gura vine ca să-l batjocorească pe vrăjitorul Bilam și ne dovedește că ceea ce măgărița vede, Bilam nu vede. [Povestea măgăriței și a lui Bilam ne învață că nu el este cel care blestemă sau binecuvântează, căci „Nu există nici înțelepciune, nici inteligență și nici sfat care să stea în fața Domnului” \(Proverbi 21:30\).](#)

Pericopa Behaalotcha - „Să nu umbli cu bârfe în poporul tău” (Levitic 19:16) [anul 5784]



[Din povestea leprei lui Miriam \(Numeri cap. 12\) noi învățăm că Domnul nu dă prioritate nimănui.](#) El nu-i iartă pe cei apropiați lui, căci Miriam a fost pedepsită aspru, cu toate că ea este profetesă. Aceasta reiese și din porunca de a ne aminti de ceea ce i s-a întâmplat, după cum apare în cartea Deuteronom. Mai mult decât atât, această poruncă apare cu aceleași cuvinte ca și cea de a-i aminti pe Amalek, care a lovit pe israelieni: „Amintește-ți de ce i-a făcut Domnul Dumnezeul tău, lui Miriam, pe drum, când ieșeați din Egipt” (Deuteronom 24:9); „Amintește-ți de ceea ce ți-a făcut Amalek pe drum, când ieșeați din Egipt” (Deuteronom 25:17).

Însă este o deosebire fundamentală între cele două evenimente amintite în Deuteronom. În cel a lui Miriam, noi trebuie să ne amintim ce i-a făcut Domnul profetesei noastre iubită și apreciată. Însă în afară de aceasta, nu ni se menționează ce s-a petrecut cu ea și ce poruncă să ne amintim. Este adevărat că în versetul anterior avem o aluzie pentru cine cunoaște povestea: „Ferește-te de plaga de lepră, luând aminte și făcând întocmai cum te vor învăța preoții leviți, după cum le-am poruncit” (Deuteronom 24:8). Dar nu ni se spune cum să ne ferim ca să nu ajungem în situația ei. În mișva pentru Amalek pe de altă parte, noi trebuie să ne amintim ce ne-a făcut inamicul mârșav, iar versetele următoare ne deslușesc amintirea, obscenitatea morală a lor. Noi trebuie să ne amintim de răutatea faptelor lor și să le eliminăm din lumea aceasta.

Întrebarea este, dacă trebuie să ne amintim de povestea lui Miriam, de ce Domnul acoperă în cartea Deuteronom detaliile păcatului ei?

De fapt noi vedem că pățania lui Miriam dezvăluie, dar și acoperă concomitent faptele, după cum sunt prezentate, inclusiv desfășurarea evenimentelor în pericopa noastră. Probabil că scriptura vrea să evite bârfa, așa că dă doar un pont despre păcatul ei, întărind porunca „să nu umbli cu bârfe în poporul tău” (Levitic 19:16), care este în fond păcatul original al lui Miriam. Însă chiar și acolo păcatul nu este clar de tot, fiindcă din pricina conciziei descrierii, noi nu înțelegem care fusese esența plângerii lui Miriam despre Moise, fratele ei. Pe de altă parte poporul, cu siguranță nu a auzit această bârfă, fiindcă scriptura ne spune că Domnul a auzit: „Miriam și Aaron au vorbit împotriva lui Moise din pricina femeii cușite pe care o luase, căci își luase femeie cușită” (Numeri 12:1-2).

De aceea pentru obligația amintirii poporul nu trebuie să știe exact ce s-a întâmplat.

Noi înțelegem argumentul de comparație făcută de Miriam și Aaron între profeția lor și cea a lui Moise, însă primul lor argument este opac și apare ca o dublură la cele spuse: „... din pricina femeii cușite pe care o luase, căci își luase femeie cușită”. În urma reacției Domnului nu se poate înțelege că Miriam era supărată pe Moise fiindcă s-a căsătorit cu o negresă, adică cu o neevreică. Dacă Dumnezeu spune că profeția lui Moise este deasupra profeției oricărui alt profet israelian, aceasta nu înseamnă că în chestiuni personale el poate să se comporte diferit de alți profeți. Din contră, cu cât este cineva într-o poziție mai înaltă, cu atât restricțiile care limitează felul în care el poate alege o soție sunt mai aspre. În primul rând, interdicțiile de incest la evrei sunt mai largi decât la fii lui Noe, sunt mai multe interdicții la un preot din Templu și mai multe la marele preot.

Așa că nu ne rămâne decât să ne bazăm pe comentariile înțelepților din Talmud și midraș aduse de marele comentator Șadal (Italia, sec. 19) că este vorba despre probleme de căsnicie între Moise și Țipora. Miriam crede că Moise ajungând la cea mai înaltă poziție de profet, n-o mai vrea pe Țipora – o străină – ca soție. El o luase când era într-o situație groaznică fiind urmărit. Pricina acuzației se ascunde în expresia „omul Moise”, care este subiectul frazei care înlătură această vinovăție: „Iar omul Moise era foarte modest, mai mult decât orice om de pe fața pământului” (Numeri 12:3). Miriam și Aaron știau ce s-a spus despre Moise: „Și Domnul a făcut ca poporul să găsească bunăvoință în ochii egiptenilor; în plus, omul Moise era foarte mare în țara Egiptului, în ochii slujitorilor lui Faraon și în ochii poporului” (Exod 11:3) și se temeau că până și egiptenii care îl slăveau îl fac să devină orgolios. Acest lucru li se pare rațional, deoarece și când au apelat la Aaron fiindcă Moise dispăruse de multă vreme (vițelul de aur) au folosit aceeași expresie: „Fă pentru noi dumnezei care să meargă înaintea noastră, fiindcă acesta este omul Moise, care ne-a ridicat din țara Egiptului – nu știm ce s-a ales de el” (Exod 32:1 și 23). Aprecierea poporului față de Moise este atât de mare, încât ei îi atribuie și ridicarea din Egipt.

Spre deosebire de concentrarea și obscuritatea descrierii păcatului lui Miriam, pedeapsa ei este prezentată cu mare agitație. Așa este în Deuteronom când suntem porunciți să ne amintim de ceea ce i-a făcut Domnul lui Miriam și la fel și în povestea originală: Domnul ripostează la defăimarea Lașon Hara לשון הרע pe care ea o exprimă într-un fel care atrage atenția întregii tabere Israelului. Chemarea lui Moise, Miriam și Aaron la Cortul Întâlnirii este o chemare profetică pe care ei o aud doar în inimă, însă când au ajuns acolo „Domnul a coborât într-un stâlp de nor și a stat la intrarea Cortului” (Numeri 12:5). Atunci toți au venit să se intereseze ce s-a întâmplat, fiindcă nu se poate ignora stâlpul de nor, după cum s-a spus în altă parte: „Și când venea Moise la Cort, stâlpul de nor cobora și stătea la intrarea Cortului și atunci [Domnul] vorbea cu Moise. Tot poporul vedea stâlpul de nor stând la intrarea Cortului și tot poporul se ridica și se prosterna, fiecare la intrarea cortului său” (Exod 33:9-10).

Reiese clar din sfârșitul poveștii că tot poporul știa că Miriam a devenit leproasă ca o pedeapsă pentru faptele ei, însă nimeni nu știe de ce și rezultatul a fost: „Și Miriam a fost închisă în afara taberei șapte zile, iar poporul nu a pornit până ce Miriam nu a fost readusă” (Numeri 12:15). Publicitatea pedepsei lui Miriam reiese și din riposta Domnului la rugăciunea lui Moise: „Și Domnul i-a spus lui Moise, dacă tatăl ei i-ar fi scuipat în față, oare n-ar fi fost umilită șapte zile?” (Numeri 12:14). Dumnezeu compară pedeapsa ei cu o umilintă asemănătoare făcută în public, fiindcă dacă tatăl ei o scuipa pe ascuns, nu era nicio rușine.

Așa cum am mai spus, poporului nu-i este clar păcatul lui Miriam, nu din cartea Deuteronom și nu din Numeri, însă

Domnul ne prezintă în mod deslușit „să nu umbli cu bârfe în poporul tău”. Din aceeași cauză și nouă, cititorilor, nu ne este clar.

Noi, evreii, suntem poporul ales al Domnului, iar în acest rol noi ne asumăm ștergerea răului de deasupra pământului. De aici reiese obligația de amintire a faptelor săvârșite de Amalek. Însă asemănarea între porunca de amintire a ștergerii lui Amalek cu fapta săvârșită de Miriam ne aluzionează că răul poate fi făcut și între fiii lui Israel, iar noi trebuie să facem tot posibilul ca să-l eliminăm.

Pericopa Behar - Cum ne referim la cineva ruinat financiar? [anul 5784]



Se presupune că proprietatea poate să fie o parte a personalității unei persoane și chiar să-i acorde o semnificație în viață. Sentimentul de siguranță asupra proprietății este necesar pentru asigurarea senzației de stabilitate a proprietății, fiind o parte a personalității cuiva și este indispensabil pentru desfășurarea corectă a vieții și pentru libertatea omului.

Însă, se poate întâmpla ca omul să treacă printr-una din marile provocări ale vieții și să ajungă într-o strâmtoare financiară gravă. Aceasta poate începe de la o concediere de la locul de muncă sau asumarea unor riscuri în afaceri și ele să ducă la o neputință de a ține față angajamentelor financiare ale acelei persoane. De aici până la o înglodare în datorii calea este scurtă. Pe urmă va fi nevoie acută de o reabilitare a vieții acelei persoane. Avutul cuiva este o parte a personalității sale, iar dreptul său la el este unul din temeliile drepturilor omului. Întrebarea este care ar fi calea justă pentru a sprijini pe cineva care este falit și s-a sărăcit. Oare să-l lași de izbeliște sau să încerci să-l ajuți? Dacă e ajutor, cât oare?

Aceste probleme care ne tulbură adesea sunt dezbătute în această pericopă. Ea cuprinde în esența ei chestiuni sociale evidente și caută să îndrepte nereguli în economie. După text, pericopa cuprinde deteriorarea financiară a unei persoane în patru etape. Prima se petrece când cineva își vinde sursa veniturilor sale, adică pământul, fiindcă acesta nu mai dă câștig; a doua se petrece când cineva își vinde casa, deoarece veniturile sale nu ajung ca să-și plătească toate datoriile; în a treia etapă, persoana se vinde să muncească la un stăpân evreu; iar în ultima etapă, el se vinde la sclavie unui stăpân străin cu speranța ca salariul pe care-l va primi acolo să fie mai mare sau poate că creditorii îl forțează să plătească datoriile mai repede neavând timp să aștepte la un stăpân evreu ca să-l cumpere.

În mijlocul acestor etape, apare deodată o interdicție, care pare a nu avea nicio legătură și se referă la societatea din jur care vede nenorocirea care se apropie: „Iar dacă fratele tău sărăcește și situația sa devine precară alături de tine, să îl susții - [fie] prozelit sau rezident - ca să trăiască cu tine. Să nu iei de la el camătă și profit; să te temi

de Dumnezeuul tău și fratele tău să trăiască cu tine” (Levitic 25: 35-36).

Acest ordin adus celui care privește prăbușirea financiară a altuia, ne este dat ca să conștientizăm în ce moment că trebuie să intervenim și ca o societate să evităm această prăbușire încă în etapele sale timpurii, înainte ca săracul să se vândă robiei. În acest caz, Toraua interzice să se profite de necazul falitului, De aceea este interzis ca el să fie împrumutat cu dobândă. Chiar mai mult de atât – el trebuie să fie sprijinit. Până unde? Până când îl vom vedea ca unul de-al nostru ca pe noi înșine; nu este vorba despre cineva care a dat faliment, ci noi înșine am dat faliment: „Dacă fratele tău sărăcește ... să trăiască cu tine”. Trebuie să-l vedem pe celălalt de parcă ar fi vorba de fratele nostru – sânge din sângele nostru.

Angajamentul reciproc care se cere de la fiecare dintre noi, de asemenea este amintit în Tora. De exemplu: „Dacă va fi printre voi vreun sărac, vreunul dintre frații tăi, în vreunul din orașele tale, în țara ta, pe care Domnul, Dumnezeuul tău, ți-o dă ție, să nu îți împietrești inima și nici să nu-ți închizi mâna față de fratele tău sărac. Ci să-ți deschizi negreșit mâna față de el, și să-i împrumuți negreșit ceea ce îi lipsește, după câtă nevoie are” (Deuteronom 15: 7-8).

Este important să învățăm comentariul lui Rași la expresia „fratele tău sărac”. El spune așa: „Dacă nu-i vei da, sfârșitul tău va fi să fi fratele săracului”. Cu alte cuvinte, dacă vei sta cu ochii închiși, indiferent, ignorant la semenul tău aflat într-o criză financiară, poți și tu să devii sărac. În acest context Toraua ne spune: „La capătul a șapte ani să faci scutirea datoriilor. Și așa va fi [făcută] scutirea datoriilor: orice creditor să renunțe la ce a împrumutat semenului său; să nu-l silească pe semenul său sau pe fratele său, căci s-a instituit scutire pentru Domnul” (Deuteronom 15:1-2).

Întrebarea care se pune este care este măsura susținerii noastre pentru un falit? Răspunsul îl găsim în Talmud, tractatul Ketubot 67:a. Noi învățăm acolo despre un oarecare Mar Ukva, care obișnuia în fiecare ajun de Iom Kipur să trimită unui vecin sărac suma de 400 de Zuz. Aceasta era pentru vremea aceea o sumă uriașă, ținând cont că o mireasă costa 200 de Zuz, adică suma era dublă. Sunt câteva metode de a socoti valoarea astăzi. Evaluarea maximală vorbește despre cam 500 de Euro pentru 200 de Zuz, adică el dona săracului cam 1000 de Euro.

Odată Mar Ukva și-a trimis fiul cu cei 400 de Zuz. După puțin timp, tânărul s-a întors cu banii în mână. El i-a spus tatălui său, că săracul nu are nevoie de caritate, fiindcă chiar în fața lui au stropit în casă cu vin vechi ca să miroase bine. Dacă poate să risipească vin atât de scump, înseamnă că nu are nevoie. Însă, spre deosebire de fiul său, Mar Ukva a găsit de cuviință să-i mărească suma de caritate, dacă acestea sunt necesitățile săracului. El a dublat suma ca să aibă ceea ce-i lipsește. Pe aceeași pagină de Talmud mai sunt câteva evenimente de felul acesta.

Pe baza acestor descrieri, s-a stabilit o halacha că trebuie de dat nu doar pentru necesități de bază, ci lipsa este măsurată după nivelul de trai cu care săracul era obișnuit „ceea ce îi lipsește, după câtă nevoie are”.

Trebuie să conștientizăm că este o diferență între caritatea de la o persoană fizică și cea de la un organ al statului. De obicei, nici acesta nu are destule resurse să dea tot ce trebuie. Atunci neapărat trebuie ca cercul de oameni din jurul său să-i vină acestuia în ajutor cât se poate de mult. Toți cei care până la necaz au avut doar de câștigat de la el, să se mobilizeze ajutându-l să iasă din strâmtoare până când va putea sta pe propriile picioare (Șulhan Aruch).

Pericopa Behukotai - Legământul de pe muntele

Sinai față de cel din câmpiile Moabului [anul 5784]



Episodul de binecuvântări și de blesteme din pericopa noastră se încheie cu versetul: „Acestea sunt decretule, judecățile și învățăturile pe care le-a dat Domnul, între El și copiii lui Israel, pe muntele Sinai, prin Moise” (Levitic 26:46). Această semnare este specifică unui legământ reciproc, cum au fost după unii comentatori evrei „legământul vaselor” (Exod 24) și reînnoirea legământului după vițelul de aur (Exod 34:27). Când se semnează acest legământ se subliniază că el s-a finalizat la poalele sfinte ale muntelui Sinai (majoritatea susțin că pericopele Behar și Behukotai se petrec acolo, la muntele Sinai cu mult înainte de perioada în care ele apar). Însă în verset apare și lista de „decrete, judecățile și învățăturile” care spune că în legământ sunt incluse și toate poruncile din cartea „Levitic”.

Semnarea muștrărilor din cartea Deuteronom spune că acest legământ din țara Moabului s-a făcut „în plus față de legământul pe care [Domnul] îl încheiase cu ei la Horeb” (Deuteronom 29:1). Este important să studiem de ce a fost nevoie de aceste două legăminte și să le comparăm între ele. Legământul din Sinai a fost făcut cu poporul care era pe cale să cucerească Canaanul, iar esența lui a fost: Israel va păstra Toraua divină, iar Domnul le va dăruia țara și o va păzi pentru ei. Vițelul de aur le-a întârziat planul și păcatul iscoadelor a amânat tot planul cu o generație întreagă. După ce a murit generația din Sinai, a fost anulat legământul din Sinai după cum a spus Moise pe câmpiile Moabului, la deschiderea repetiției celor Zece Porunci (Deuteronom 5:1-18): „Domnul, Dumnezeul nostru, a statornicit cu noi un legământ la Horeb. Nu [numai] cu părinții noștri a statornicit Domnul legământul acesta” (Deuteronom 5:2-3). Însă ei au murit în deșert, iar legământul nu s-a realizat pentru ei, pe când acum legământul se reînnoiește „cu noi - noi, aceștia care suntem aici astăzi, cu toții în viață” (acolo 5:3) care suntem gata să trecem Iordanul și să moștenim Canaanul.

O deosebire esențială între cele două legăminte este faptul că „legământul Sinai” a fost făcut în întregime de Moise, inclusiv partea ceremonială care include „legământul vaselor” (Exod 24), ca și partea declarativă care include binecuvântările, spre deosebire de blestemele din pericopa noastră, care probabil dacă Moise aducea poporul în țară organiza acolo o altă ceremonie. Însă deoarece i-a fost scris să moară înaintea intrării în Canaan, el însuși organizează partea declarativă pe câmpiile Moabului înaintea morții sale, pe când ceremonia o încredințează succesorului său, Iosua, ca s-o organizeze în Canaan, după cum a făcut acesta (Iosua 8:30-35). Amestecarea faptelor lui Moise în câmpia Moabului cu cele din viitor ale lui Iosua la Garizim și Ebal și poate și repetarea spuselor în ambele locuri, arată legătura strânsă între cele două evenimente. De exemplu cele șase binecuvântări (Deuteronom 28:3-10) ca și cele șase blesteme (Deuteronom 28:16-19) au fost spuse de comentatorul Even Ezra contra triburilor Israelului cu ocazia „legământului din Șchem” (Deuteronom 27:11-13). Cu toate acestea, ele sunt o introducere la spusele lui Moise.

După aceste blesteme vin o serie de catastrofe în agricultură, o înfrângere în război, iar la final apogeul: exil în țara dușmanului. În a doua parte vine după aceea căința - teșuva תשובה - și cu ea eliberarea, gheula גאולה care este un

fel de final bun pentru exil.

Cele două angajamente de gheula גאולה de după mustrări diferă foarte mult – cea din Deuteronom față de cea din Levitic. Cea din Deuteronom 30:1-10 este scrisă într-un limbaj poetic pregnant, care promite căință reciprocă (Dumnezeu le va da gheula) și este plină cu bogății spirituale. Spre deosebire, cea din pericopa noastră (Levitic 26:40-45) nu conține căință din partea Israelului, ci doar o confesiune despre nelegiuiri (Levitic 26:40). Nu apare nicio bogăție din viitor, ci doar atât: Domnul va ține minte legământul cu patriarhii și va ține minte țara părăsită (Levitic 26:42, 44). Însă printre rânduri sunt amintite păcatul și dezastrul care au fost înainte: „Și chiar și Eu Mă voi purta față de ei cu nefast și îi voi aduce în țara dușmanilor lor” (Levitic 26:41). Domnul spune aici că El va face aceasta nu din răutate, ci doar așa îi va putea întoarce pe evrei în țara lor în situația binecuvântată în care erau înainte. Domnul mai spune că El va merge contra Israelului cu nefast, nu din intenții rele ci ca „atunci vor obține iertare pentru păcatul lor” (acolo în continuarea versetului). Doar atunci vor face teșuva. Atunci vor suporta în exil toată pedeapsa. În Talmud, tractatul Sanhedrin, găsim un midraș din care învățăm că [dacă poporul Israel în exil va face teșuva completă, eliberarea va veni mai rapid.](#)

Pericopa Bereșit - Crearea lumii după „Sefer Yețira”, „Cartea creării” [anul 5784]



„Sefer Yețira” este o carte pre-cabalică aparținând literaturii mistice și de cabala evreiască, unii atribuind-o filosofiei raționale, compusă probabil la sfârșitul sec. 6-începutul sec. 7. Ea este amintită în cele două Talmudim și scrisă exclusiv în limba ebraică. În tradiția evreiască cartea este atribuită multor personaje. Cele mai cunoscute sunt Avraham Avinu, Rabi Șimon Bar Yohai și Rabi Akiva. Dintre toți, cel mai preferat este Rabi Akiva. Sunt și o serie de înțelepți, începând din sec. 10 care au comentat textul și l-au publicat în diferite variante. Fără comentariile lor, ar fi aproape imposibil de a înțelege cartea.

Cu toate că nu este o carte clasică de cabala, ea cuprinde o serie de termeni de bază de cabala, mai ales tot ceea ce este legat de cele 10 Sefirot și de literele alfabetului ebraic. O Sefira este un fel de „canal” de energie divină, o emanație a puterii lui Dumnezeu care se revarsă asupra creației.

Cartea descrie crearea lumii de către Dumnezeu făcută prin intermediul literelor și a cuvintelor. În acest sens, cartea se bazează pe numărul de 32, care reprezintă cele 32 de căi cu ajutorul cărora Dumnezeu a creat lumea. Aceste căi sunt activate prin două numere care compun în total 32: 10 – Sefirot și 22 – de litere. Cele 22 de litere conțin la rândul lor două numere: 10 și 12. Iar cele 10 conțin la rândul lor două numere: 3 și 7. Așa adaugă toate componente: 10 Sefirot, 3 litere „mamă”, 7 litere „duble” și 12 litere „elementare”.

În text ele sunt produse printr-un verb spus de Dumnezeu. Aceste verbe se găsesc în primul capitol din cartea Geneza, de fiecare dată când este amintit numele lui Dumnezeu. Numele Lui apare de 32 de ori. Prin puterea acestor componente, care nu au conținut ci doar energie cosmică a creat Dumnezeu lumea.

Iată lista celor 32 de fraze în care apare numele lui Dumnezeu în acest capitol:

Cele 32 de „căi” după „Sefer Yetira” în Geneza cap. 1 (versetul apare în paranteză) ל"ב נתיבות

	Versetul	Calea + Sefira	Categoria
1	La început a creat D-z (1)	Keter	Sefira 1
2	Spiritul (duhul) lui D-z se purta (2)	He	Elementară 1
3	D-z a spus, să fie lumină (3)	Hochma	Sefira 2
4	D-z a văzut că lumina este bună (4)	Bet	Dublă 1
5	A despărțit D-z lumina de întuneric (4)	Vav	Elementară 2
6	D-z a chemat lumina „zi” (5)	Zayin	Elementară 3
7	D-z a spus să fie o tărie (6)	Bina	Sefira 3
8	Și D-z a făcut tăria (7)	Alef	Mamă 1
9	Și D-z a chemat tăria „ceruri” (8)	Het	Elementară 4
10	Și D-z a spus să se adune apele (9)	Hesed	Sefira 4
11	Și D-z a chemat uscatul „pământ” (10)	Tet	Elementară 5
12	Și a văzut D-z că este bine (10)	Ghimel	Dublă 2
13	Și D-z a spus să se odrăslească pământul (11)	Ghevura	Sefira 5
14	Și a văzut D-z că este bine (12)	Dalet	Dublă 3
15	Și D-z a spus să fie luminători (14)	Tif'eret	Sefira 6
16	Și D-z a făcut cei doi luminători mari (16)	Mem	Mamă 2
17	Și D-z i-a pus în tăria cerurilor (17)	Yod	Elementară 6
18	Și a văzut D-z că este bine (18)	Kaf	Dublă 4
19	Și D-z a spus să mișune apele (20)	Nețah	Sefira 4
20	Și D-z a creat balaurii cei mari (21)	Lamed	Elementară 7
21	Și a văzut D-z că este bine (21)	Pe	Dublă 5
22	Și le-a binecuvântat D-z zicând (22)	Nun	Elementară 8
23	Și D-z a spus să scoată pământul ființe vii (24)	Hod	Sefira 8
24	Și D-z a făcut fiarele pământului (25)	Șin	Mamă 3
25	Și a văzut D-z că este bine (25)	Reș	Dublă 6
26	Și D-z a spus să facem om (26)	Yesod	Sefira 9
27	Și l-a creat D-z pe om (27)	Sameh	Elementară 9
28	După chipul lui D-z l-a creat (27)	Ayin	Elementară 10
29	Și D-z i-a binecuvântat (28)	Țade	Elementară 11
30	Și D-z le-a spus fiți rodnici (28)	Malhut	Sefira 10
31	Și D-z a spus iată vă dau (29)	Kof	Elementară 12
32	Și a văzut D-z toate câte făcuse (31)	Tav	Dublă 7

Scurtă explicație

Cele 32 de *netivot*, căi נתיבות sunt compuse din 10 degete = *sefirot* 22 + ספירות de literenיות , *otiot*.

După Cabala: 32 *netivot* sunt reprezentate aici prin amintirea numelui lui Dumnezeu, D-z *elohim* אלהים în porțiunea de creare a lumii de 32 de ori. Din ele: de 10 ori „D-z a spus” = 10 *sefirot*; restul de 22 de ori sunt litere din care: de 3 ori „D-z a făcut” = 3 litere Mame; de 7 ori „D-z a văzut” = 7 litere Duple; restul = 12 litere Elementare.

32 *netivot*, căi în cabala primesc diferite interpretări. Vom aminti doar câteva din ele. Una spune că ele reprezintă sistemul nervos uman: 31 de nervi provin din coroana vertebrală, iar cel de al 32-lea este calea de gradul cel mai înalt legată de complexul de nervi ai craniului, creierului.

În ebraică numărul 32 este reprezentat prin literele *lamed* 30) ל) + *bet* לב = (2) ב) care înseamnă inimă. Inima execută acțiunea creierului în corp. Așadar, inima este legătura între creier și corp. Din această cauză în Sefer Yețira 6:3 inima este numită „regele sufletului”.

Toraua este inima creației: prima literă din Tora este *bet* ב) din Bereșit בראשית, iar ultima este *lamed* din Israel ישראל = *lev* לב. Cele 32 de căi sunt componentele Toraei, sunt legătura între creier și universul fizic. De aceea Toraua poate fi deslușită în 32 de feluri diferite, după cum susține marele înțelept Yose Haglili (sec. 1 e.n.).

„Sefer Yețira” spune că Dumnezeu a creat pământul prin cuvinte, dar nu prin vorbe. El a „gravat” aceste cuvinte care conțin energie cosmică și cu ajutorul lor a creat lumea. Un sistem de gravare asemănător este explicația la scrierea tabelor cu cele Zece Porunci pe care El le-a „gravat” cu literele cuvintelor celor zece porunci eterne.

Pericopa BeȘalah - Cadrul istoric al „Cântării lui Devora” (haftara) [anul 5784]



În Tanach sunt trei cântări de victorie: Cântarea mării, Cântarea lui Devora și Cântarea lui David. Cântarea mării (Exod cap. 15) vine în urma succesului evreilor de a se elibera de sub jugul robiei egiptenilor prin evadare. Cântarea lui David (2Samuel cap. 22; Psalmi cap. 18) apare după uriașul succes a lui David, tânărul rege, în înfrângerea și cucerirea tuturor inamicilor țării și inițierea unui imperiu vast care ajungea până la râul Eufrat: „David a rostit în fața Domnului cuvintele acestei cântări în ziua în care Domnul l-a scăpat din mâna tuturor dușmanilor lui și din mâna lui Șaul” (2Samuel 22:1).

Cântarea lui Devora este mai greu de explicat. De ce victoria asupra lui Iavin, regele Hațor, a primit așa o recunoaștere mare, spre deosebire de victoriile lui Ehud Ben Ghera asupra moabiților și al lui Ghidon asupra midianiților? Ce este atât de special în lupta lui Devora și a lui Barak cu canaanii? Doar pe aceștia i-a învins deja Iosua Bin Nun יוֹשׁוּעַ בֶּן נֹון de două ori: pe regii sudului (Iosua cap. 10) și pe regii nordului în frunte cu Iavin, regele Hațor (Iosua cap. 11). Acestea erau victorii parțiale, evreii au reușit să cucerească zonele muntoase din centru și nord, dar nu au reușit în zona văilor și a litoralului: „Iosua era bătrân, înaintat în zile ... iar pământul de luat în

stăpânire a rămas nespuse de mult” (Iosua 13:1); „Domnul a fost cu Iuda și el a pus stăpânire pe ținutul muntos; dar nu i-a înlăturat pe locuitorii din vale, căci aveau care de fier” (Judecători 1:19).

Așa a fost și cu zona din nord: „Dar [cei din] Manase nu au luat în stăpânire Bet-Şean ... Taanah ... pe locuitorii din Meghiddo ... iar canaanitul a locuit mai departe pe pământul acela” (Judecători 1:27).

Din documente arheologice noi știm că de-a lungul litoralului și în văile din nord stătea armata egipteană pentru a apăra calea pe mare din Egipt în Mesopotamia. Acest drum avea o valoare semnificativă, atât economică cât și militară pentru Egipt. Israelienii nu dețineau forța necesară să lupte cu armata imperiului egiptean, care se baza pe care de fier rapide. Probabil că aceasta este cauza lipsei a două cântări în cartea Iosua pentru aceste victorii mărețe; cele două victorii erau parțiale, israelienii nu i-au învins pe egipteni și pe canaanieni, vasalii lor. După stabilirea israelienilor în zona muntoasă, a început o conviețuire cu canaanii, fiecare bazându-se pe reușitele sale parțiale: „Când s-a întărit Israel, i-a pus pe canaanii la corvoadă, dar de înlăturat nu i-au înlăturat” (Judecători 1:28).

Cu alte cuvinte, chiar și în locurile în care israelienii erau la putere, ei nu i-au alungat pe canaanii, ci le-au constrâns stăpânirea. Această situație a continuat câteva generații până când, după cam 150 de ani de când Iosua a cucerit țara, iar s-au ridicat canaanii contra Israelului, de data aceasta conduși de Iavin, regele Hațor. Bineînțeles că nu este vorba de același rege cu care a luptat Israel în frunte cu Iosua. Acest nume este o poreclă dinastică, așa cum este și Faraon: „Domnul i-a vândut în mâinile lui Iavin, regele Canaanului, care domnea în Hațor, iar căpetenia oștirii era Sisera סיסרא; acesta stătea în Haroșet Ha-Goyim חרושת הגוים; fiii lui Israel au strigat către Domnul, căci [Iavin] avea nouă sute de care de fier și îi asuprise pe fiii lui Israel cu putere vreme de douăzeci de ani” (Judecători 4:2-3).

Ce oare i-a determinat pe canaanii după cam 150 de ani de reciprocitate cu israelienii să se ridice contra lor? Presupunerea unui mare arheolog israelian este că Sisera trebuie identificat cu tribul Şerden din Neamurile mării הים גויי care au invadat țara în anii 1150-1250 î.e.n. veniți din insulele grecești. Cu această invazie au venit și Filistinii și s-au așezat în partea de sud a litoralului. Tribul Şerden s-a așezat în partea de nord a litoralului. Ei au adus cu ei care de fier și arme performante, ca și restul neamurilor veniți. Această invazie militară extrem de puternică a semănat speranțe în inima canaanitilor că împreună vor reuși să-i gonească pe evrei și din zona muntoasă.

Această combinație între tribul Şerden și canaanii cu centrul în Haroșet Hagoyim a dat rezultate militare bune acestei coaliții, după cum scrie: „... i-au presat pe fiii lui Israel cu putere vreme de douăzeci de ani” (Judecători 4:3). Arheologul identifică orașul cu un sit săpat în zona numită astăzi Tel Iron, de unde a ieșit armata invadatoare să ocupe Valea Izreel și așa să despartă triburile din nord de cele din centru. Astfel putem înțelege următorul verset din cântarea lui Devora: „În zilele lui Şamgar, fiul lui Anat, în zilele laelei, pustii erau cărările, iar cei ce umblau pe poteci mergeau pe cărări întortocheate” (Judecători 5:6). Aici este vorba de devieri ale drumului care să asigure legătura între triburile din nord și cele din centru, realizată până atunci prin trecerea prin Valea Izreel. Acum s-a complicat situația, iar cei veniți din Samaria spre Galilee trebuiau să treacă prin Valea Iordanului de est, de acolo să se urce spre munții Ghilad și Golan și de acolo să coboare la Valea Iordanului. Acestea sunt acele „cărări întortocheate” de care vorbește Devora.

Această situație era insuportabilă pentru triburile din nord care au fost despărțite de la centrul religios și național din Şilo. Și iată că Devora îl cheamă pe Barak Ben Avinoam din tribul Naftali, care stătea în Galileea Superioară de est încurajându-l să iasă la război. Inițiativa la război vine din partea unei conducătoare religioase – profetesă și judecătoare – deoarece primejdia unei izolări era asimilarea triburilor din nord în populația canaanită și feniciană. Devora nu s-a referit doar în mod general, ci a propus și mișcări tactice de război: „Du-te trage-te pe Muntele Tabor și ia cu tine zece mii de oameni dintre fiii lui Naftali și dintre fiii lui Zabulon” (Judecători 4:6). Ca o profetesă adevărată, ea promite și rezultatele războiului: „Eu îl voi atrage la tine, către valea Kișon, pe Sisera, căpetenia oștirii lui Iavin, cu carele lui și cu pedestrirea lui, și-l voi da în mâna ta” (Judecători 4:7). Reacția lui Barak, care avea probabil o pregătire militară, este ciudată: „Barak i-a zis, dacă vii cu mine, mă duc! Dacă nu vii cu mine, nu mă duc!” (Judecători 4:8). De ce oare un militar are nevoie de o femeie să meargă cu el la război? Pare că Barak a

văzut în propunerea lui Devora ceva nelogic. Noi știm că Muntele Tabor se află în Valea Izreel. El este izolat de munții Galileei din nord și de asemenea de munții Samarei din sud. Pe munții Galileei din nord canaanii și filistinii nu au îndrăznit să se urce, deoarece carele lor de fier nu sunt efective în zone muntoase. Însă să strângă forțe militare pe Muntele Tabor este dea dreptul o sinucidere, fiindcă ei vor fi înconjurați imediat de carele de fier care se vor instala în valea care înconjoară muntele. Într-adevăr, așa s-a și întâmplat: „Sisera și-a chemat la arme toate carele – nouă sute de care de fier – și tot poporul care era cu el din Haroșet Hagoyim către valea Kișon קישון” (Judecători 4:13).

Reacția lui Barak se bazează probabil pe ipoteza că luptătorii săi nu vor accepta mișcarea nelogică pe care Devora o propusese. Singura posibilitate ca ea să se concretizeze, este ca Devora însăși să vină la întâlnirea oștirilor și să le vorbească ca o profetesă care aduce cuvântul Domnului. Într-adevăr, Devora se alătură lui Barak și seamănă între luptători un spirit de credință și curaj: „Devora i-a zis lui Barak, ridică-te! Aceasta este ziua în care Domnul îți dă pe Sisera în mâna ta! Oare nu Domnul iese [la luptă] înaintea ta?” (Judecători 4:14). După cum ea a profetizat, făgăduința divină s-a împlinit și oștirea canaanită-filistină a fost înfrântă: „Domnul i-a învălmășit pe Sisera și toate carele și toată tabăra [aducându-i] sub ascuțișul sabiei, în fața lui Barak ... Barak a urmărit carele și tabăra până la Haroșet Hagoyim, și toată tabăra lui Sisera a căzut sub ascuțișul sabiei, n-a rămas nici unul” (Judecători 4:15-16). Ce s-a întâmplat aici? Cum au învins niște luptători lipsiți de arme metalice o armată uriașă de care? De ce Sisera și oamenii lui au fost nevoiți să-și părăsească carele și să fugă pe jos? „Sisera a coborât din car și a fugit pe jos” (Judecători 4:15).

În capitolul 4 nu găsim nicio explicație militară la această înfrângere, ci doar una religioasă. Însă în cântare, în capitolul 5 găsim aluzii militare. Din aceste aluzii noi învățăm că s-a petrecut o inundație a râului Kișon, care a acoperit zone mari din Valea Izreel și a provocat carelor lui Sisera să se împotmolească în noroiul Valei Izreel: „Puhoiul Kișon i-a măturat, puhoiul străvechi, puhoiul Kișonului!” (Judecători 5:21). Iar istoricul Iosephus Flavius (Israel, sec. 1 e.n.) scrie în cartea sa „Antichități iudaice” că a început deodată o ploaie torențială cu fulgere și tunete și ea a dus la aceea inundație în care s-au împotmolit carele lui Sisera.

Buimăceala canaanitilor provenea de la faptul că această ploaie – un adevărat potop – a venit în toiu veri. Oare noi cunoaștem așa ceva în Israel? Bineînțeles că da. Acestea sunt precipitații care vin cu fenomene electrice aduse de presiunea atmosferică scăzută numită astăzi „presiunea atmosferică din Marea Roșie” אפיק ים סוף. Aceste precipitații ajung câteodată până la Valea Izreel. Așadar minunea era anotimpul în care aceasta s-a petrecut, deoarece în toiu verii se întâmplă extrem de rar. Faptul că profetesa Devora a prevăzut-o dându-i lui Barak dispoziții precise cum să se pregătească la ele și că ele au avut loc exact cum a spus ea – aceasta calitatea miraculoasă pe care nicio explicație rațională nu o poate desluși: „Cerurile au picurat și ele, iar norii au cernut ape, munții s-au scurs dinaintea Domnului – Celui din Sinai – dinaintea Domnului, Dumnezeului lui Israel” (Judecători 5:4-5).

Care este legătura între Sinai și Muntele Tabor? Toți comentatorii, primii și ultimii, au avut probleme aici. Majoritatea se bazează pe midrașul Sifri 33:6 care atribuie acest verset evenimentului de pe Muntele Sinai, darea Torei. Datorită ei, Devora a reușit să aducă poporul la victorie. Dar după explicația legată de vreme este clar că este vorba despre „presiunea atmosferică din Marea Roșie” care se află la coasta deșertului Sinai și de acolo continuă spre nord, spre Neghev și mai departe spre Valea Izreel, unde cantitățile de precipitații ajung la sol.

Victoria a fost covârșitoare: „ ... Toată tabăra lui Sisera a căzut sub ascuțișul sabiei – n-a rămas nici unul” (Judecători 4:16). După aceea s-a întâmplat ceva ce nu a mai fost de pe vremea lui Iosua: armata israeliană a reușit să pătrundă în orașele canaanene fortificate – primele fiind Meghiddo și Hațor – și să le distrugă.

Pericopa Bo - Păcăleala plecării din Egipt [anul 5784]



Moise și poporul evreu au primit porunca de două ori să împrumute de la egipteni diverse obiecte:

- „Fiecare femeie va cere de la vecina ei și de la cea care locuiește în casa ei, vase de argint și vase de aur și haine ...” (Exod 3:22)
- „Vorbește așadar în auzul poporului, ca să ceară fiecare bărbat de la vecinul lui și fiecare femeie de la vecina ei vase de argint și vase de aur” (Exod 11:2)

Într-adevăr, așa s-a și procedat „Copiii lui Israel au făcut după cuvântul lui Moise și le-au cerut egiptenilor vase de argint și vase de aur și haine” (Exod 12:35).

Comentatorii, vechi și noi, și-au manifestat nedumerirea de această înșelăciune și au găsit diferite explicații. Chestiunea nu este una de dreptate; este evident că pentru munca grea pe care au făcut-o evreii în Egipt, li se cuvenea o răsplată care nu era mai mică decât acele obiecte. Problema este faptul că s-a ales minciuna și cacealmăua; să iei fără să intenționezi să returnezi, să le prezinți ca un împrumut fără să intenționezi să le returnezi.

Câteodată, cel slab n-are încotro decât să se folosească de păcăleală față de cel puternic, însă cele zece plăgi i-au transformat pe egipteni în partea cea slabă. De ce israelienii își primesc răsplata prin minciuni?

Adevărul este că nu trebuie să vorbim despre această păcăleală separat, ea fiind o parte dintr-o păcăleală mult mai mare: solicitarea lui Moise și Aron de la Faraon nu este să iasă din Egipt la libertate, ci să iasă doar ca să-l slujească pe Domnul - și să se întoarcă. Astfel i-au solicitat Faraonului, fiindcă în fața tufișului au primit porunca: „Lasă-ne să mergem cale de trei zile în deșert și să aducem jertfe Domnului” (Exod 3:18). Aici nu este vorba despre o eliberare pe vecie, ci despre o călătorie pentru a aduce o jertfă Domnului.

Moise repetă aceste lucruri de nenumărate ori: „Dă drumul poporului Meu să Mă slujească” (Exod 8:1); „ca să țină o sărbătoare pentru Mine în deșert” (Exod 5:1); „Să mergem să jertfim Domnului” (Exod 5:17) și altele. Așa au înțeles și Faraonul cu slujile lui, după cum reiese din multe versete, printre care: „Mergeți, slujiți Domnului” (Exod 10:8); „Dă drumul oamenilor să slujească Domnului Dumnezeului lor” (Exod 10:7); „și voi da drumul poporului ca să aducă jertfe Domnului” (Exod 8:28) și altele.

Într-adevăr, la începutul pericopei „BeŞalah”, când Faraonul a înțeles că poporul nu se va întoarce, ni se spune că poporul a fugit: „Și i s-a dat de veste regelui Egiptului că poporul fugise” (Exod 14:5) - nu după cum se stabilise.

Marea întrebare pe care au pus-o înțelepții și comentatorii din toate perioadele: De ce oare nu s-a spus adevărul?

Este adevărat că nu este o problemă de a minți pe un înrobitor feroce pentru a se elibera. Dar pentru ce? Nu este logic să presupunem că influența celor zece plăgi nu ar fi de ajuns ca să-l lămurească pe Faraon să elibereze poporul pentru totdeauna.

Păcăleala pentru împrumutarea obiectelor este ușor de explicat: dacă îl înșelăm pe Faraon că este vorba despre o sărbătoare în deșert, este ușor de înțeles că avem nevoie să împrumutăm obiecte ca să putem sărbători în deșert. Întrebarea care trebuie pusă nu este despre împrumutarea obiectelor, ci cererea nu de a ieși la libertate, ci de a-L sluji pe Domnul în deșert și a se reîntoarce.

Comentatorii aduc foarte multe explicații. Marele comentator Șadal (Samuel David Luzzatto, Italia sec. 19) spune că nu era în posibilitatea lui Moise să-i spună adevărul unui tiran ca Faraonul. Un alt comentator din cei numiți „noi” spune că în fond Moise nu a mințit și că intenția lui fusese ca poporul să iasă câteva zile ca să jertfească Domnului. El nu a spus deslușit că ei nu se vor întoarce. Marele comentator Abarbanel (Portugalia-Italia, sec. 15) explică că Dumnezeu i-a spus lui Moise să implore pentru o cerere mărunță ca să arate inima împietrită a Faraonului față de robii lui. Cel care refuză să dea un repaus robilor lui ca ei să-l jertfească Dumnezeului lor, este fără îndoială un tiran crud. Rabinul Elhanan Samet, contemporan, spune că în război este ca în război: Faraonul era dușmanul fiilor lui Israel, iar în război este voie să induci în eroare, ba chiar este adeseori necesar acest lucru.

Marele rabin contemporan, Jonathan Saks, fost prim-rabin al Marii Britanii, ne spune că dacă privim înapoi, în cartea Genezei, vom descoperi că acest tipar de comportament nu a început cu Moise și Faraonul. Plecarea lui Iacov de la Lavan este descrisă în felul următor: „Iar Iacov l-a păcălit pe Lavan arameul, nezcându-i că fuge” (Geneza 31:20). Lavan, care l-a ajuns din urmă, i-a reproșat: „Ce-ai făcut? M-ai păcălit și le-ai tratat pe ficele mele ca pe prizoniere luate cu sabia? De ce ai fugit pe ascuns și m-ai înșelat? Și nici nu mi-ai spus” (Geneza 31:26).

Când Esav i-a propus lui Iacov să călătorească împreună, iar Iacov s-a menținut cu jumătate de adevăr: „Stăpânul meu știe cât de firavi sunt copiii și am în grijă oi și vite care alăptează; dacă sunt mânate aspru timp de o zi, toată turma va muri. Să treacă rogu-te, stăpânul meu, înaintea slujitorului său; iar eu voi călători lent, la pas cu turmele care sunt înaintea mea și la pas cu copiii, până ce voi ajunge la stăpânul meu în Seir” (Geneza 33:13-14). Nu este chiar o minciună, dar este o justificare aparentă.

Mai mult decât atât, când fiii lui Iacov au încercat să salveze pe Dina, sora lor, din mâinile lui Șechem care a violat-o și a răpit-o, ei au vorbit cu el și tatăl lui cu „vicleșug”. Ei s-au prefăcut că sunt de acord ca Iacov și fiii săi să stea lângă ei cu condiția ca locuitorii din Șechem să se circumcide.

Peste aceste trei cazuri se mai adaugă trei de dinainte: trei cazuri în care Avraham și Isaac au părăsit locul lor din cauza foamei. Ei și-au rugat soțiile ca ele să se prezinte ca surorile lor, ca nu cumva să fie răpite de conducătorii acelor teritorii.

Aceste șase cazuri nu pot fi întâmplătoare. Ele aveau un factor comun, au avut loc ori în străinătate, ori cu demnitari străini în țară. În acele zile, exprimarea adevărului în aceste circumstanțe era un lucru extrem de periculos. Fiii lui Israel care erau un grup slab între aceste puteri, se foloseau de vicleșuguri ca să poată supraviețui. În circumstanțe imposibile este nevoie să minți ca să dăinui. Este rău să trăiești în minciună și este interzis să impui cuiva o asemenea viață. Adevărul este sigiliul Dumnezeului și este temelie încrederii între oameni. Însă în momentul în care poporul tău este subjugat în robie și copiii sunt uciși, toate mijloacele de supraviețuire sunt admise.

În aceste șase povești din cartea Genezei și cele din Exod, Toraua vrea să ne învețe despre legătura între libertate și adevăr. Când este libertate, poate exista adevăr. Când nu este libertate, nici adevăr nu există. O societate în care se trăiește prin teama de conducători, adevărul nu poate fi prezent. Domnul nu dorește o societate în care persoanele sunt nevoite să nu fie drepte ca să supraviețuiască.

Toraua nu justifică în niciun caz înșelăciunea. Din contră: ea condamnă un regim în care adevărul este un pericol la viață, fenomen care există și astăzi în regimuri totalitare. Iudaismul este o religie de dispută, de limpezire, care pune integritatea și moralitatea în fruntea valorilor sale: „Cine poate urca pe muntele Domnului și cine poate sui până la locul său sfânt? Cel care are mâinile curate și inima întregă, care nu a purtat pe degeaba sufletul Meu și nu se jură strâmb (ca să înșele)” (Psalmi 24:3-4). Profetul Maleahi definește pe cine vorbește în numele Domnului: „Legea adevărului a fost în gura lui și pe buzele lui nu s-a găsit nedreptate. A umblat cu mine în pace și dreptate și pe mulți i-a întors de la nelegiuire” (Maleahi 2:6). Rugăciunea de „Șmone Esre” se termină cu fraza „Dumnezeul

meu, ferește-mi limba de [vorbă] rea și buzele de a grăi înșelăciune”.

Pericopa Emor - Haftara: Nepotrivirea unor legi aduse de profetul Ezechiel cu apariția lor în Tora (Ezechiel cap. 44) “[anul 5784]



În Talmud scrie: „Înțelepții ne-au învățat: Rav Iehuda a spus că trebuie să-l amintim pe Hanania ben Hizkiya la bune, fiindcă dacă nu era el, cartea Ezechiel era clasată. Spusele lui contravin pe cele din Tora. Ce a făcut? S-a urcat în pod unde i-au adus trei sute de cești de ulei și a corectat-o” (Talmud, tractatul Haghiga 13:a). Hanania a cerut uleiul pentru două scopuri: iluminare și mâncare. El a stat acolo încercând să aranjeze aceste dezacorduri între profeția lui Ezechiel și scrierile din Tora.

Cartea Ezechiel a fost inclusă pe lista cărților de Tanach, însă puțin timp după aceea, înțelepții au cerut ca să fie scoasă din colecția cărților sfinte și clasată. Cu alte cuvinte, să se interzică învățătura ei și astfel să fie dată uitării de către poporul evreu. Cauza se găsește în fraza „dezacorduri între profeția lui Ezechiel și scrierile din Tora”. Și haftarau noastră conține multe dezacorduri pe care le vom înșira în continuare.

Veșnicia legilor din Tora este baza credinței evreiești. Iată ce spune Rambam despre acest subiect:

„Este un lucru clar în Tora că legile de acolo sunt valabile pe vecii vecilor, nu se poate schimba nimic, nu adăuga și nu scădea, după cum scrie „să nu adaugi nimic la el și nici să nu scoți nimic din el” (Deuteronom 12:32) și mai scrie „dar cele dezvăluite sunt ale noastre și ale copiilor noștri, în veci, ca să înfăptuim toate cuvintele acestei Tora” (Deuteronom 29:29). De aici ai învățat că noi avem porunca să îndeplinim toate cuvintele Torei pe veci. Dar mai scrie „... aceasta este o lege veșnică peste generațiile voastre” (Levitic 10:9) și „nu este în ceruri” (Deuteronom 30:12). De aici ai învățat că nu-i este permis unui profet să adauge ceva. Așadar, dacă va veni o persoană, fie dintre națiuni, fie din Israel și va spune și va da semne și va spune că Domnul l-a trimis ca să adauge o poruncă sau să scoată una ori să schimbe o poruncă într-un mod de care nu am auzit de la Moise sau va declara că acele porunci ale Israelului nu sunt pe veci și peste generații, ci o poruncă a timpului (temporară) – acesta este un profet fals care vine să nege profeția lui Moise, iar pedeapsa acestuia este moartea prin sugrumare, deoarece a vrăjbit în numele Domnului ceva ce El nu a poruncit, ceea ce El, binecuvântat fie numele Lui, a poruncit lui Moise pentru noi și toate generațiile” (Rambam, Hilchot Yesodei Tora 9:1).

Ezechiel și-a început profeția în Babilon cinci ani după exilul lui Ioiachin, adică în anul 593 î.e.n., șapte ani înaintea

distrugerii Templului. Cea mai târzie profecie a lui este apreciată în anul 571 î.e.n., cam 15 ani după distrugerea primului Templului. De aici rezultă că Ezechiel a profetit 23 de ani.

După Talmud în tractatul Bava Batra 18:a, cartea Ezechiel a fost scrisă și redactată de „Membrii Marei Adunări” și nu de profet sau de discipolii săi. Această adunare era formată din 120 de înțelepți, care alcătuiau conducerea spirituală a poporului evreu de pe vremea lui Ezra și Neemia până la Șimon Hațadik, sec. 4-sec. 2 î.e.n. Rași explică care a fost cauza: „Fiindcă nu se poate scrie profecie în străinătate și ca atare au scris-o cei care s-au reîntors în țară mai târziu”, fiindcă majoritatea profetiilor lui Ezechiel au fost rostite în străinătate în Babilon. Membrii Marei Adunări care au citit profetiile lui Ezechiel au observat sigur nepotrivirile și cu toate acestea le-au considerat acceptabile să fie adunate și adăugate celorlalte cărți din Vechiul Testament.

Hanania ben Hizkiya care a salvat cartea lui Ezechiel de la uitare, este un *tana* care a trăit pe vremea lui Hilel și Șamai (sfârșitul sec. 1 î.e.n.-începutul sec. 1 e.n.) El este cunoscut ca unul din autorii „Meghilat Tanit” (una din primele cărți scrise ale Toraei Orale), dar mai ales datorită perioadei în care el a stat în pod ca să înțeleagă mai bine cartea lui Ezechiel și să evite scoaterea ei din Canonul Tanachului. Podul său este amintit și în alte surse ca fiind un loc de întâlnire al înțelepților de atunci. Este important să înțelegem că „ceea ce a corectat Hanania se află astăzi la noi” (Radak, David Kimhi, sec. 12-13 Franța la comentariul pentru Ezechiel 45:20).

Profetul Ezechiel consacră mai mult de un capitol temei pedepsei unui păcătos spunând: „Sufletul care păcătuiește acela va muri” (Ezechiel 18:4), iar mai mult decât atât în versetul 20: „Sufletul care păcătuiește acela va muri, fiul nu va purta nicio vină pentru nelegiuirea tatălui, iar tatăl nu va purta nicio vină pentru nelegiuirea fiului” (de asemenea în cap. 33). Pe când în Tora scrie că Domnul „este cel care aduce păcatul părinților asupra copiilor” (Exod 20:5).

În profetiile lui Ezechiel sunt multe nepotriviri între măsurile Templului despre care profetul vorbește și cele ale primului și celui de al doilea Templu. Mulți au încercat să explice aceste nepotriviri. De exemplu, Radak în comentariul său la Ezechiel 40:13 spune:

„Adevărul este că aceste măsuri nu ne sunt clarificate fiindcă ele se referă la Casa viitorului pe care le interpretează oricine după presupunerea lui și nu putem conta pe ele. Iar ceea ce se găsește în Cabala, în Mișna tractatul Midot sau în Targum Ionatan vom accepta, iar restul va aștepta până va veni Eliyahu (Ilie) – vestitorul lui Mașiah (Mesia). Cu alte cuvinte, noi nu știm să înțelegem acest episod”.

Rambam în „Hilhot Bet Habehira 1:4” spune că cel de al doilea Templu este o combinație între primul Templu și cel care va fi în viitor ale cărui măsuri nu sunt prezentate. În altă parte el pune întrebarea „De unde sunt toate jertfele și ordinea muncii din cartea lui Ezechiel? Ele sunt rezerve care nu se practică peste generații, însă profetul le-a deslușit cum se vor face jertfele odată cu inaugurarea altarului în zilele Regelui Mesia, când se va construi al treilea Templu”.

Măsurile Templului său și ale uneltelor nu seamănă nici cu cele ale primului Templu, nici cu cele ale celui de al doilea Templu.

Iată încă câteva nepotriviri din alte domenii între Ezechiel și cele din Tora:

1. Toraua interzice doar marelui preot să se căsătorească cu o văduvă, iar celorlalți preoți le este permis. Ezechiel nu face diferența între cei doi: „Văduvă sau divorțată să nu-și ia [preotul] de soție, ci doar fecioare din seminția casei lui Israel” (Ezechiel 44:22). Iar Radak comentează aici că dacă el a spus „oricare preot”, acesta va fi pentru adăugare de sfințenie în viitor.
2. În Ezechiel 44:22 scrie: „O văduvă care a fost soție de preot, să ia [de soție]”. În Levitic 21:7 scrie despre preot de rând: „Femeie desfrânată sau pângărită să nu ia de soție și femeie divorțată de soțul ei să nu ia de soție”, însă le este permis să ia oricare văduvă. Însă pentru marele preot Toraua permite să

ia doar o virgină: „Văduvă, divorțată, pângărită sau desfrânată – pe astea să nu ia de soție, doar o fecioară din poporul lui să ia de soție” (Levitic 21:14).

3. Preoții erau obligați în Templu să poarte haine cu amestecuri interzise. Trei din hainele preoților sunt făcute din lână și șeș ψ tradus in, iar preoții care se îmbracă cu ele poartă haine amestecate. De exemplu efodul era făcut din lână și in: „Să facă efodul din aur, lână turcoaz, purpurie și cărmizie și in” (Exod 28:6). Șeș este lână, iar lâna este în culori diferite, așa că efodul este cusut din două feluri diferite, acesta fiind un amestec interzis purtat doar de preoți în Templu. În ciuda acestui fapt, Ezechiel spune în 44:17: „Și va fi, când intră pe porțile curții interioare, să poarte veșminte de „in”; niciun veșmânt de lână să nu se afle asupra lor când slujesc [dincolo de] porțile curții interioare sau înăuntrul ei”.
4. În Ezechiel 44:20 scrie: „Să nu își radă capul și nici să nu își lase pletele să crească în voie, ci să aibă capetele tunse”. Însă în Tora nu este nicio poruncă ca preoții să nu-și radă capul, iar interdicția aceasta este amintită doar în legătură cu doliul: „[Preoții] să nu se radă pe capul lor [pentru un mort-Rași], să nu își radă colțurile bărbii și în carnea lor să nu facă vreo creștătură” (Levitic 21:5). Netunsul părului este amintit ca încălcitul părului și în Levitic 10:6 în timpul doliului lui Aaron, Elazar și Itamar.
5. În legile purificării mortului Ezechiel 44:26 spune: „Iar după ce [un preot] se va curăța, să se numere șapte zile pentru el”. Însă în Tora nu este nici urmă de șapte zile după purificare, ci procesul cunoscut al cuiva care a devenit impur de la un mort: „Să se purifice cu ea în ziua a treia și în ziua a șaptea și va fi pur” (Numeri 19:12).
6. Cea mai renumită nepotrivire este legată de mâncăruri interzise. Profetul Ezechiel spune: „Orice hoit sau animal sfâșiat dintre păsări și dintre dobitoace, preoții să nu le mănânce” (44:31). Oare restul Israelului le este permis hoit sau animal sfâșiat?

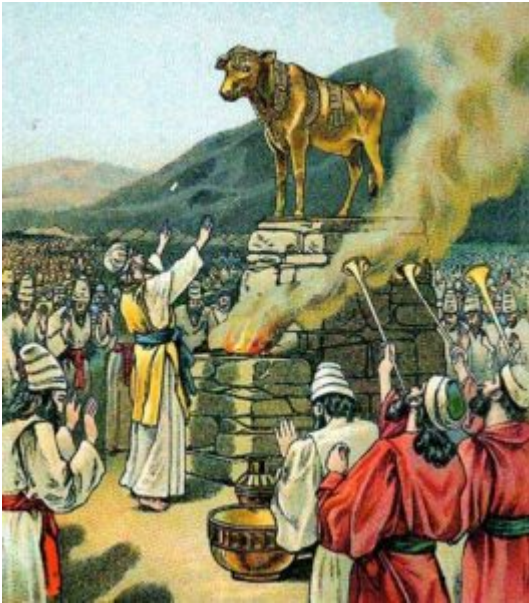
Mulți au încercat să regleze această problemă. Rași explică aici; „Deoarece s-a permis frângerea capului jertfei de pasăre, care este hoit și animal sfâșiat, a fost avertizat de celelalte hoituri și animale sfâșiate, după interpretarea înțelepților (Talmud, tractatul Menahot 45:a). Părerea lui Radak este că profetul nu vine aici să permită hoituri și animale sfâșiate pentru Israel, ci să-i avertizeze aspru pe preoți.

Sunt nepotriviri mari și în legătură cu regulile ofrandelor poporului și a darurilor și de asemenea în legile sărbătorilor.

Multe întrebări rămân nesoluționate. Noi nu știm: 1. De ce cu toate nepotrivirile între legile din cartea Ezechiel și a celor din Tora, cartea a fost inclusă în canonul cărților sfinte de la început? 2. De ce doar mult mai târziu s-a simțit nevoia de a-l scoate din acest canon? 3. De ce nu avem în sursele din Toraua Orală date despre felul în care Hanania și înțelepții au rezolvat cheștiunea nepotrivirilor?

[Rabi Iehuda și Rabi Iohanah spun: „Problema va fi rezolvată de profetul Eliyahu \(Ilie\), adică când vom auzi pașii eliberatorului Israelului.](#)

Pericopa Haazinu - Cântarea Haazinu שירת האזינו [anul 5784]



Pericopa noastră începe cu o cântare pe care Moise a primit porunca să-i învețe pe fiii lui Israel și „s-o pună în gura lor” (Deuteronom 31:19).

Cântarea este calea supremă de observație profundă a realizărilor minunate ale Domnului Dumnezeu. Toraua în întregime se numește „cântare”, după interpretarea Talmudului (tractatul Sanhedrin 21:b) a versetului „Așa că acum scrieți-vă această cântare” (Deuteronom 31:19). Aceasta în sens de perspectivă a lumii superioare asupra realității. Cântarea din pericopa noastră reflectă o perspectivă a lumii de la începutul lumii „Amintește-ți zilele de odinioară” (Deuteronom 32:7) și până la sfârșit (după interpretarea lui Nahmanides, Ramban).

Cântarea expune „roata vieții” permanentă a poporului evreu – o roată care se repetă de-a lungul istoriei iudaice și se reflectă în structura cântării: versetele care vin după cele de deschidere sunt alocate pentru alegerea poporului Israel (versetele 4-14), iar următoarele descriu stricarea lui (versetele 15-18). Următorul fragment se ocupă de pedeapsă (versetele 19-27), iar roata se termină cu versetele care descriu întoarcerea Domnului la Israel. La sfârșitul cântării sunt câteva versete de încheiere.

Din ordinea celor scrise reiese că istoria evreilor se rostogolește într-un format permanent și exact, iar de aceea este o apelare la mărturia cerurilor și a pământului, fiindcă existența lor este și ea precisă și veșnică.

Însă noi ne vom concentra în etapa pedepsei din cântare, care dovedește mai mult ca orice atitudinea specială a Domnului Dumnezeu față de poporul Israel, chiar și când acesta păcătuiește. Aceste rapoarte indică o serie de relații speciale între tată și fiu și dorința tatălui de a întări încrederea fiului în relațiile dintre ei pentru a servi ca o temelie viitoare la ruperea cercului de păcat încontinuu.

Riposta Domnului la păcatele Israelului este: „Domnul va vedea și va fi dezgustat de mânia [adusă de] fiii și fiicele Sale și va spune „Îmi voi ascunde fața de ei, voi vedea care va fi sfârșitul” (Deuteronom 32:19-20). Domnul dorește să vadă cum sunt fiii Lui chiar și când ei au păcătuit. El vrea să arate fiilor Săi că chiar când suferința lor este mare, deoarece El își ascunde fața de ei din pricina multelor stricăciuni, până li se pare că nu există Dumnezeu –El este sursa totului „aduce pacea și provoacă nenorocirea” (Isaia 45:7).

La început, după păcătuire, pare că Domnul își pierde încrederea în poporul Israel, căci noi citim „căci sunt o generație capricioasă”, „copii care nu au în ei credință” (versetul 20). Lipsa de credință a poporului în Dumnezeu, îl îndreaptă „să piardă” și El încrederea în ei. Însă dacă poporul își va reînnoi credința în Domnul, vor putea crea un alt sfârșit. Această idee apare în midrașul Sifri la Devarim 21.

Credința în Domnul Dumnezeu este baza la toate. Poporul evreu a făcut un legământ în deșert, la evenimentul de la Muntele Sinai: „El l-a găsit într-un ținut pustiu, într-o pustietate de urlete dezolante” (versetul 10), adică chiar și în pustietate s-au călăuzit evreii după credința lor, după cum ne explică Rași. Imediat după ce s-a terminat totul și

au primit Toraua, „copii care nu au în ei credință” (versetul 20), adică evreii au început să păcătuiască cu vițelul de aur și „roata istoriei” și-a continuat rostogolirea.

Însă Domnul este tatăl nostru și chiar când își ascunde fața, El privește încotro ne orientăm. Domnul spune „Vom vedea care va fi sfârșitul” după ce scrie că spusesese la început „Îmi voi ascunde fața de ei”.

În multe locuri în Tanach și în comentarii, Domnul este reprezentat ca un tată căruia îi este milă de copiii lui „Voi sunteți fiii ai Domnului Dumnezeului vostru” (Deuteronom 14:1). În Talmud, tractatul Kidușin 36:a, Rabi Meir spune că chiar dacă copiii au păcătuit și i-au întors spatele părintelui din ceruri, ei nu încetează să fie fii. Nu doar atât – în viitor ei vor reuși să scape de situația lor și să fie din nou fiii lor. Există o halacha clară care spune: „Fie că îndeplinim dorința Domnului, fie că nu – noi ne numim fii”.

Idea că Domnul tratează poporul evreu în mod special, fie că este asemănat cu soția Sa, fie că este asemănat cu fiii Săi, apare în mod evident în cartea Osea. După ce profetul a primit porunca la începutul cărții să se cunune cu o curvă, iar ea îi va naște copii din prostituție. Acest episod simbolizează o serie de relații groaznice între Dumnezeu – mirele și poporul Israel – soția lui, care i-a întors spatele mergând la alți iubiți. Domnul Dumnezeu merge după ea și-i vorbește sufletului ei încercând s-o readucă la EL și să refacă relațiile de încredere reciprocă între ei „ca în zilele tinereții ei, ca în ziua în care a ieșit din țara Egiptului” (Osea 2:15). După ce se reia relația și se reîntoarce încrederea, Domnul spune: „Mă voi logodi cu tine în fidelitate și-l vei cunoaște pe Domnul Dumnezeu” (Osea 2:20). Acesta este momentul în care se spune despre fiii ei care mai înainte erau văzuți ca străini „fii mei [ai] Dumnezeului viu” (Osea 2:1).

Cântarea Haazinu relatează sistemul de relații între Domnul Dumnezeu și poporul Israel – un sistem unic care se rostogolește de-a lungul istoriei, iar esențialul este supravegherea continuă a Domnului asupra copiii săi, chiar și când ei îl supără și atitudinea Lui față de ei ca „fii mei [ai] Dumnezeului viu” chiar și când El își acoperă fața. Această legătură specială dă posibilitatea de a trece peste etapa pedepsei prin reînnoirea încrederii între noi și Părintele nostru din ceruri.

Pericopa Haiei Sara - Ițhak (Isaac) a ieșit să cugete pe câmp pe înserat (Geneza 24:63) [anul 5784]



Verbul din acest verset este unul foarte uzual, însă ca majoritatea cuvintelor din limba ebraică poate fi înțeles în multiple sensuri. Verbul este *lasuah* לַשׁוּא, care de obicei poate să însemne „a discuta, a vorbi sau a se plimba”. Bineînțeles, când te plimbi pe câmpie, gândești, cugeti. Într-adevăr, marele înțelept Onkelos, traducătorul Toraei în aramaică, traduce aici „să se roage pe câmp”. De aici au învățat înțelepții Talmudului și cei de mai târziu că Ițhak a fost acela care „a corectat”, adică a instaurat rugăciunea de Minha, adică cea de după amiază – una din cele trei

rugăciuni zilnice. De aici înțelepții au dedus că discuția, cugetarea nu sunt altceva decât „O rugăciune a celui năpăstuit, când rămâne fără vlagă și își varsă neliniștea înaintea Domnului” (Psalmi 102:1). Importantul comentariu *Kli Iakar* כלי יקר („instrument scump”), care este un comentariu la Tora din sec. 17, Germania, apare ca încă o sursă spusele înțelepților „Întotdeauna să fie omul atent la rugăciunea de Minha” deoarece Domnul i-a răspuns lui Eliyahu (Ilie) doar la rugăciunea de Minha. Aceasta, cu toate că rugăciunea de dimineață, Șaharit a fost „corectată” de Avraham, iar cea de seară, Arvit, de Iacov, Domnul nu le-a răspuns imediat. Lui Ițhak, care s-a rugat de Minha, I-a răspuns imediat. Ce și când s-a rugat Isaac? Când Eliezer era pe drum să-i găsească o pereche, Ițhak s-a rugat să-i găsească cât mai repede. Aceasta după interpretarea lor la versetul „La aceasta ți se va ruga cel loial (*hasid* חסיד) la timpul potrivit (Psalmi 32:6), care se referă: „la timpul potrivit, adică, când va găsi o soție și de aceea s-a dus să se roage pe câmp”. Așa cum I-a binecuvântat Domnul pe câmpul care era gata de semănat, cu atât mai mult pe celelalte câmpii: „Și Isaac a semănat pe pământul acela și în acel an a cules însutit și Domnul I-a binecuvântat” (Geneza 26:12). După înțelepți, el s-a rugat Domnului să-i dea o soție și un pământ care să dea o recoltă bună în ochii Domnului. Imediat după ce a terminat această rugăciune scrie „și-a ridicat ochii și a văzut și iată, veneau cămile” (Geneza 24:63) care îi aduceau perechea.

Marele rabin Abraham Isaac Kuk (prim rabin al Israelului, prima parte a sec. 20) explică cuvântul *siha* שיחה ca rugăciune venind de la *sihhu* שיח , care înseamnă între altele și „tufiș”. Explicația rabinului Kuk este că sufletul înfloreste în urma rugăciunii. Când inima se străduiește în timpul rugăciunii să îndeplinească dorințele Domnului, interiorul pur al omului se răspândește așa cum se desfac ramurile plantei care ies din rădăcini.

Perioada zilei în care se spune rugăciunea de Minha este către seară, când omul este gata să se debaraseze de greutățile zilei. Sufletul lui este pregătit să se ridice sus și să elibereze sentimentele sfinte ascunse în el ca ele să ajungă la Domnul. Ițhak, posedând interiorul lui divin, reușește să-și contureze viața ca o plantă care își alimentează sufletul prin unitatea interioară. Dorințele lui Ițhak nu sunt particulare, suprimate, ci se înalță și se cultivă din izvorul divin pur. Rabinul Kuk mai adaugă spunând că toate dorințele tuturor viețuitoarelor sunt seminte care conțin forța dezvoltării. Când le scoatem la iveală prin rugăciune, le însămânțăm pe câmpul binecuvântat de Domnul și primim roade de salvare.

Isaac a primit răsplata, răspunsul Domnului, fără ezitare, fiindcă comportamentul lui este fără ezitare. Întregul lui este sfântul sfintelor și toate dorințele lui sunt să aducă prezența divină în lumea vieții.

** După tradiție, cele trei rugăciuni zilnice au fost inițiate de cei trei patriarhi. Rugăciunea de dimineață, Șaharit שחרית a fost inițiată de Avraham, cea de după amiază, Minha מנחה de Ițhak, iar cea de seară (până la miezul nopții), Arvit (Maariv) מערבית fost inițiată de Iacov

Pericopa Hukat - Marea taină a poruncii (mițva) para aduma פרה אדומה (vaca roșie) [anul 5784]



Pericopa noastră este probabil cea mai identificată cu chestiunea de la începutul ei, vaca roșie. Această mițva este menită să curețe oameni care s-au murdărit (impuri) prin contact cu un mort. Însă de fapt, această mițva a fost pusă în aplicare de foarte puține ori. Mișna în tractatul Para 3:5 și Rambam în cartea sa monumentală „Mișne Tora” spun că ea a fost aplicată doar de nouă ori. Cu toate acestea, ea este un model pentru mițvoturile cărora nu ni s-au transmis cauzele la stabilirea lor. Acest soi de mițvot este numit *huka* הָקוּחַ, ca și numele pericopei noastre.

Traducerile în limba română traduc acest cuvânt „lege”, însă în limbajul biblic sunt câteva cuvinte în limba ebraică, toate traduse în limba română ca „lege”, deoarece în limba română nu există sinonime la acest substantiv.

Huka cuprinde mițvot pe care trebuie să le respectăm chiar dacă noi nu le înțelegem, fiindcă este o poruncă a Domnului. Cu toate că această poruncă este categorisită ca *huka*, mulți au încercat să-i găsească noima. După midrașul Bemidbar Raba 19, chiar și regele Solomon a încercat să descopere pricina acestei porunci. Nereușind el ne spune: „Toate acestea le-am încercat cu înțelepciune, am spus, voi fi înțelept, dar ea [înțelepciunea] este departe de mine” (Eclesiast 7:23).

Până aici trebuie să punem două întrebări. Prima este de ce oare înțelepții nu au încercat să înzestreze această mițva cu un conținut? Aceasta ar fi potrivit rațiunii înțelepților că orice temă este discutabilă și nu există o mițva la care să nu investigheze sursele, pricina, secretele și aluziile. Dar iată că la *para aduma* „au cedat” pentru principiul că nu trebuie studiată pricina acesteia.

A doua întrebare se referă la spusele lui Solomon în Eclesiast. Cum de înțelepții au decis să atribuie acest verset din Eclesiast poruncii *para aduma*? Doar același verset se potrivește la oricare mițva din categoria *huka*. Se mai poate lega acest midraș și cu alte versete, de exemplu: „Cine este înțelept va înțelege acestea, cine este priceput le va ști, căci drepte sunt căile Domnului” (Hosea 14:10).

Ca să putem da răspuns la această întrebare, trebuie să adăugăm o scurtă introducere. După cum am spus la început, scopul cenușii vacii roșii este să curețe (purifice) pe cei care s-au „murdărit” de la un mort. Din cauză că moartea este o parte din viață, „cei care se nasc vor muri” (Mișna, Pirkei Avot 4:22), frica de moarte este o boală comună omenirii. Întrebări fără sfârșit se învârtesc în jurul morții. Pierderea unui apropiat poate să rupă sufletul cuiva, câteodată pot veni gânduri de „De-aș fi murit eu în locul tău” (2Samuel 18:33). Așa că sfârșitul prevăzut este clar și sigur „Căci țărână ești și în țărână te vei întoarce” (Geneza 3:19). Durerea și doliul pricinuite de moartea cuiva îl prind pe om nepregătit, iar câteodată este greu să consolezi îndoliați cărora le este imposibil să accepte compasiune. Acest proces spiritual este corect și necesar oricărui care se confruntă cu durerea cumplită a pierderii cuiva apropiat.

Înapoi la problema noastră, vaca roșie este menită să șteargă impuritatea mortului, iar cel care se curăță a pierdut pe cineva apropiat și iubit. În sufletul celui îndoliat se produce o vijelie de emoții fără să aibă liniște. Aici au intervenit înțelepții în legătură cu ceremonia de vacă roșie, a cărei rațiune nu este cunoscută, transmițând îndoliatului un mesaj: lasă-i pe morți! Nu încerca să-i înțelegi fiindcă răspunsuri nu există. Chiar dacă vei găsi cel mai bun răspuns, el nu-ți va satisface sufletul îndurerat.

Pentru a accentua acest mesaj, înțelepții se folosesc de regele Solomon în midrașul din Eclesiast atribuindu-l la mițva *para aduma*. Regele Solomon este nevoit să se confrunte cu pierderea tatălui său, regele David, încă atunci când era foarte tânăr, după tradiție la vârsta de 12 ani, după cum scrie în cartea de istorie „Seder Olam Raba” din sec. 2 e.n. Tatăl său nu a avut privilegiul să-și vadă fiul niciodată, nici să vadă Templul pe care a râvnit să-l construiască. Solomon a făcut pe toate acestea și încă la o vârstă foarte fragilă.

Să ne fie clar, că mesajul pe care ni-l trimit înțelepții asociind versetul din Eclesiast cu mițva *para aduma* este că pierderea și moartea nu trebuie să tulbure viața unui om, care și-a pierdut pe cineva iubit. Dacă nu era vârsta fragedă a lui Solomon când a trecut prin năpasta pierderii tatălui său iubit, probabil că nu era ales de înțelepți versetul din Eclesiast ca să fie acordat la mițva *para aduma*. Fiecare persoană își desfășoară viața după calea individuală pe care și-o alege. Însă această constatare nu trebuie să afecteze amintirea celor care au dispărut, dar nici ca această amintire să vină pe seama vieții noastre.

Într-adevăr, suferința de care are parte cineva în urma morții unei persoane apropiate poate să fie teribilă, însă cel care trăiește poate să-și formeze pașii în viață pe drumul vieții pe care și-l alege.